

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Jenni Roivas

PAREMPI HUOMINEN OY
-LIIKETOIMINTASUUNNITELMA IKÄIHMISTEN ASUMISYKSIKÖLLE

Opinnäytetyö
Syyskuu 2019

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2019
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Jenni Roivas

Nimeke
Parempi huomien Oy – Liiketoimintasuunnitelma ikäihmisten asumisyksikölle

Toimeksiantaja
Jenni Roivas

Tiivistelmä

Väestö Suomessa ikääntyy nopeasti, jonka seurauksena ikäihmisten asumispalvelut tarvitsevat ammattitaitoisia ja asialleen omistautuneita uusia yrittäjiä. Yksi toimintamalli ei sovi kaikille, koska jokaisella meistä on omat tarpeemme. Laitosmainen ympäristö ja vain fyysiseen terveyteen perustuva hoito eivät edistä tai pidä yllä toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista. Kaiken ytimenä tulee olla turvallinen ja kodinomaisen ympäristö, jolla pyritään ylläpitämään asukkaan omatoimisuutta ja sitä kautta hyvinvointia useammalla elämän osa-alueella.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on ikäihmisten hyvinvointiin tähtäävän palvelun tarjoaminen oman asumispalvelua tuottavan yrityksen avulla. Tuotoksena opinnäytetyössä on tälle kyseiselle yritykselle tehtävä liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelman lisäksi raportissa tuodaan esille ikärakenteen muutosta Suomessa, toimintakyvyn vaikutuksia ikääntymiseen, ympäristön vaikutuksia elämänlaatuun sekä pääkohtia sosiaali- ja terveysalan yrittäjyydestä.

Työn tuloksena voidaan todeta, että yrittäjyys sosiaali- ja terveysalalla on haastavaa sekä kustannusten että useiden toimintaa ohjaavien sääntöjen ja lain vuoksi. Liiketoimintasuunnitelman myötä selvisi, että kannattava yritystoiminta alalla on haastavaa mutta kuitenkin mahdollista.

Kieli	Sivuja	46
suomi	Liitteet	2
	Liitesivumäärä	10

Asiasanat

liiketoimintasuunnitelma, ikäihminen, toimintakyky, asumispalvelu

THESIS
September 2019
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Jenni Roivas

Title
Parempi Huominen Ltd – a Business Plan for an Elderly Housing Unit

Commissioned by
Jenni Roivas

Abstract

The population in Finland is aging rapidly, which means that the housing services of the elderly need skilled and dedicated new entrepreneurs. One approach is not suitable for everyone because each of us has our own needs. Institutional environments and treatment based solely on physical health do not promote and sustain performance and self-efficacy. At the core of all this must be a safe and homely environment that seeks to maintain the individual's self-sufficiency and thereby well-being in many aspects of life.

The purpose of this functional thesis is to provide a wellbeing service for the elderly with the help of a housing company. The output of this thesis is a business plan for this particular company. In addition to the business plan, the report highlights changes in the age structure in Finland, the impact of functional capacity on aging, the impact of the environment on quality of life, and key aspects of social and health entrepreneurship.

As a result of this work, it can be concluded that entrepreneurship in the social and health sector is challenging due to both the cost and the many rules and laws governing the activity. With the business plan, it became clear that profitable business in the industry is challenging but still possible.

Language	Pages	46
Finnish	Appendices	2
	Pages of Appendices	10

Keywords

business plan, senior citizen, capability, housing service

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Ikäihmiset.....	6
2.1	Ikääntyvä yhteiskunta	6
2.2	Vanhuus elämänvaiheena	7
2.3	Ikääntyminen vaikuttaa toimintakykyyn.....	8
2.4	Ikääntyminen vaikuttaa hyvinvointiin ja elämänlaatuun	10
3	Asumisen eri muodot	12
3.1	Vanhustenhuollon ja asumispalvelun historiaa	12
3.2	Asumispalveluiden nykytilanne	13
3.3	Asuinympäristön merkitys ikääntyessä	14
3.4	Yhteisöllisyys asumisessa	15
3.5	Esimerkkejä pohjoismaisista asumisratkaisuksista	16
3.6	Hyvän asuinympäristön lähtökohdat	18
4	Yrittäjyys sosiaali- ja terveysalalla.....	19
4.1	Yksityiset hoiva- ja hoitopalvelut	19
4.2	Palvelusetelituottaja	21
4.3	Liikeideasta liiketoimintasuunnitelmaan	22
4.4	Liiketoimintasuunnitelman tekeminen	23
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	27
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	27
5.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	28
5.3	Aikaisemmat tutkimukset aiheesta.....	28
6	Opinnäytetyön toteutus	30
6.1	Menetelmälliset valinnat	30
6.2	Tavoitteen määrittely ja suunnittelu	31
6.3	Toteutus.....	32
6.4	Päätäminen ja arviointi	34
7	Tuotoksen esittely	35
8	Pohdinta.....	38
8.1	Prosessin kuvaus.....	38
8.2	Tuotoksen arviointi.....	39
8.3	Luotettavuus ja eettisyys	40
8.4	Oppimiskokemukset ja hyödynnettävyys	41
	Lähteet.....	44

Liitteet

Liite 1	Esite hoivakodista
Liite 2	Liiketoimintasuunnitelma

1 Johdanto

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on ikäihmisten hyvinvointiin tähtäävän palvelun tarjoaminen oman asumispalvelua tuottavan yrityksen avulla. Tuotoksena opinnäytetyössä on tälle kyseiselle yritykselle tehtävä liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelman lisäksi raportissa tuodaan esille ikärakenteen muutosta Suomessa, toimintakyvyn vaikutuksia ikääntymiseen, ympäristön vaikutuksia elämänlaatuun sekä pääkohtia sosiaali- ja terveysalan yrittäjyydestä.

Parempi huominen Oy on kevyttä tuettua asumispalvelua ikäihmisille tarjoava, tulevaisuudessa mahdollisesti perustettava yritys. Opinnäytetyössä on kartoitettu ikääntymisen vaikutuksia sekä yhteiskunnalle että yksilön toimintakyvylle ja elämänlaadulle. Samoin on perehdytty ikäihmisten asumispalveluiden historiaan sekä pohjoismaisiin asumisen malleihin, asumispalveluiden määrittelyyn, asuinympäristön merkitykseen ja asumisen vaihtoehtoihin. Näitä tietoja apuna käyttäen on suunniteltu toimivaa asumisyksikköä sekä selvitetty alan liiketoimintamahdollisuuksia.

Liiketoimintasuunnitelman tekemistä varten on perehdytty erilaisiin yrittäjyyttä tukeviin ja kannustaviin sivustoihin ja oppaisiin sekä konsultoitu yrittäjää. Toimintaan tutustuessa on käyty läpi myös sääntöjä asumispalvelu- sekä palveluseteli-tuottajille. Palvelusetelillä hankittava palvelu on vaihtoehto Siun soten itse tuottamille tai ostamille sosiaali- ja terveyspalveluille ja kannattavan yrityksen kannalta oleellinen osa toimintaa.

Teoriaosuuden jälkeen raportissa tuodaan esille opinnäytetyön lähtökohdat, toteutusprosessin kuvaus vaiheittain sekä esitellään itse tuotos. Pohdintaosio käsittelee liiketoimintasuunnitelman ja raportin hyödynnettävyyttä sekä toteutuksen luotettavuutta ja tuotoksen eettisyyttä. Myös prosessin ja tuotoksen arviointi sisältyvät pohdintaan.

2 Ikäihmiset

2.1 Ikääntyvä yhteiskunta

Vanhusten elinolot ja asuminen ovat puhuttaneet ihmisiä 2000-luvun taitteesta lähtien yhä enemmän samoin kuin vanhusten asema Suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös päivälehtien palstoille päätyy juttuja vanhusten hoidon laadusta, sen kustannustehokkuudesta, kotona asuvien syrjäytymisestä ja yksinäisyydestä. Merkittävin esimerkki laajasta uutiskynnyksen ylittäneestä tapauksesta on alkuvuodesta 2019, kun Valvira joutui sulkemaan yhden suuren yksityisen ketjun hoivakotiyksikön vakavien laiminlyöntien vuoksi (Hujanen 2019). Tämän myötä paljastui laiminlyöntejä muistakin yksiköistä sekä toisilta yrityksiltä.

Vanhustenhuolto on ymmärrettävästikin yksi tämän päivän suurista kysymyksistä. Aihe puhuttaa koko ajan enemmän myös siksi, että vanhuuden ajan osuus ihmiselämässä on kasvanut jo neljännekseen eli noin 20 vuoteen. Myös ikääntyneiden jatkuvasti kasvava osuus väestöstä herättää keskustelua huollon kustannuksista ja vastuunkantajista. (Lähteenmäki 2003, 13–14.)

Ikärakenteen muutos vaikuttaa luonnollisestikin väestölliseen huoltosuhteeseen ja sen ennustetaankin heikkenevän aina 2030-luvulle asti. Väestöllisen huoltosuhteen eli alle 15-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden suhde työikäiseen eli 15-64-vuotiaaseen väestöön oli vuoden 2015 lopussa lähes 60. Se tarkoittaa sataa työikäistä kohden olevan 60 lasta ja 65 vuotta täyttäneitä. Huoltosuhte on toki aikaisemminkin ollut näin korkea, mutta silloin lapsia on ollut suhteessa enemmän kuin vanhuksia. Tällöin tulevaisuuden näkymä on vallon erilainen. (Ruotsalainen 2016.)

Jokainen toki arvostaa terveyttä ja toimintakykyä, mutta eritoten ikääntyvän väestön kohdalla niiden edistäminen on ensiarvoisen tärkeää niin yhteiskunnan kuin yksilönkin elämänlaadun kannalta. Suomalaisten elinajanodote kasvaa ja syntyvyys on matalalla, mikä on johtanut siihen, että iäkkäiden ihmisten osuus väestöstä on selvässä nousussa. Ennusteiden mukaan vuonna 2030 65-vuotiaita on jo neljännes suomalaisista. (Hietanen & Lyyra 2003, 15.)

Suomen väestön ikääntyminen näkyy tällä hetkellä vanhushpalvelujen asiakasmäärissä. Toukokuussa 2018 vanhushpalveluiden asiakasmäärä oli 93 000 asiakasta, joista 57 prosenttia oli kotihoidossa ja 47 prosenttia ympärivuorokautisessa hoidossa. Pelkästään kotihoidon päivittäinen asiakasmäärä on noussut viimeisten 2-3 vuoden aikana 4000:lla, eikä palveluita ole kaikilla alueilla riittävästi tarjolla. Kotihoidon asiakkaat ovat myös entistä heikkokuntoisempia, eli paljon palvelua tarvitsevien määrä kasvaa koko ajan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019a.)

Vanhushpalveluissa työskentelee noin 45 000 ammattilaista, joista 35 prosenttia työskentelee kotihoidossa ja loput ympärivuorokautisessa hoidossa. Erityisosajista, eli ikäihmisiin erikoistuneista sosiaalityöntekijöistä on kuitenkin pulaa. Tämä tarkoittaa sitä, että erityisryhmille on vähemmän tarjolla tarvittavia, heille suunnattuja palveluja. Määrärahojen väheneminen tarkoittaa myös sitä, että toimintakyvyn tukemiseen ei enää resursseja riitä. Näin jopa puolet kuntoutusammattilaisten toimista jää kotihoidossa täyttämättä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019a.)

2.2 Vanhuus elämänvaiheena

Ikääntyneeksi Suomessa luokitellaan 65 vuotta täyttäneet henkilöt, koska 65 vuotta on yleinen eläkeikä. Toimintakyvyn perusteella vanhuus määritellään alkavaksi vasta 75 vuoden iässä, mutta läheskään kaikki eivät vielä silloin pidä itseään vanhana. Iällä on myös useita eri merkityksiä: biologinen, fysiologinen, psykologinen, sosiaalinen ja subjektiivinen ikä ovat saman ilmiön erilaisia ulottuvuuksia. Kronologinen ikä on kalenteri-ian karttumista, biologinen ja fysiologinen ikä kertovat ihmisen kunnosta, subjektiivinen ja kulttuurinen ikä taas määrittyvät omien tuntemusten ja yhteisön odotusten mukaisesti. Ihminen voi vanheta iän erilaisilla merkitystasoilla eri tavoin. (Vernerin 2019.)

Käsitteenä ”vanhuus” on hankala määritellä, koska ikääntymisen mukanaan tuomat muutokset ovat aina yksilöllisiä. Fysiologisia muutoksia tulee väistämättä, iän myötä elintoiminnot muuttuvat ja krooniset sairaudet lisääntyvät. Ikääntymisen

vaikutukset henkiseen ja fyysiseen toimintakykyyn vaihtelevat, samoin kuin kokemukset sairastamisesta ja kyvystä selviytyä arjesta. Iso osa vanhuksista on kuitenkin hyväkuntoisia ja terveitä pitkään, asuvat omassa kodissaan, selviytyvät arkiaskareistaan ja ovat aktiivisia jäseniä yhteisössään. (Etene 2008, 6.)

2.3 Ikääntyminen vaikuttaa toimintakykyyn

Yksi ikääntymisen väistämättömistä seurauksista on toimintakyvyn heikkeneminen ja sairastavuuden lisääntyminen. 40–50 vuoden ikään asti suurin osa ihmisistä on vielä terveitä, mutta keski-iässä toiminnanvajavuuksia alkaa jo ilmetä. 70-vuoden iässä toimintakyky heikkenee entisestään ja 80-vuotiaista suurimmalla osalla on jo jokin arjen sujuvuutta hankaloittava raihnaisuuden muoto. Toimintakyvyn ongelmien ja sairauksien lisääntyessä entisestään tulee monelle iäkkäälle ihmiselle eteen tilanne, jossa on mietittävä myös asumisen turvallisuutta. Tällöin palvelutalo, vanhainkoti tai muu ikään ja kuntoon sopiva asumisen muoto voi tulla ajankohtaiseksi. (Heikkinen, Kauppinen, Laukkanen 2003, 46.)

Toimintakyvyn käsite on keskeisessä asemassa niin vanhustyössä kuin vanhuksen elinympäristöäkin käsiteltäessä. Kokonaisvaltaisella toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen kykyä ja valmiutta käyttää omia voimavarojaan. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sivuilla toimintakyky jaotellaan neljään ulottuvuuteen / osa-alueeseen, eli fyysiseen, psyykkiseen, kognitiiviseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Kognitiivinen toimintakyky tosin voidaan usein laittaa psyykkisen toimintakyvyn alle. Nämä ulottuvuudet kytkeytyvät toisiinsa ja ympäristön tarjoamiin edellytyksiin sekä yksilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan yksilön fyysisiä edellytyksiä suoriutua arjen tärkeistä tehtävistä, kuten itsenäisestä liikkumisesta. Myös aistitoiminnot, kuten näkö ja kuulo, kuuluvat olennaisesti fyysisen toimintakyvyn alueelle, samoin kuin suorituskyky ja terveystilanne. Psyykkisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan henkilön voimavaroja, joiden avulla selviytyä arjen haasteista. Se linkittyy elämäntapaan, mielenterveyteen ja psyykkiseen hyvinvointiin, johon kuuluu tuntemiseen ja

ajattelemiseen liittyviä toimintoja. Psykkisesti hyvinvoiva ihminen selviytyy arjesta ja luottaa kykyihinsä sekä arvostaa itseään, on realistisen luottavainen tulevaisuuteen ja pystyy tekemään itsenäisiä päätöksiä sen suhteen. Useat kognitiiviset toiminnot ovat keskeisiä psyykkisiä toimintoja, mutta niitä käsitellään kuitenkin itsenäisesti toimintakyvyn kognitiivisena osa-alueena. Nämä toiminnot ovat tiedon vastaanottoon, käsittelyyn, säilyttämiseen ja käyttöön liittyviä psyykkisiä toimintoja. Sosiaalinen toimintakyky taas sisältää vain kaksi mutta ehkä sitäkin tärkeämpää osa-aluetta: ihminen vuorovaikutussuhteissaan ja ihminen aktiivisena toimijana, osallistujana yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Tämä tarkoittaa yksilön ja hänen sosiaalisen verkostonsa ja ympäröivän yhteisön välistä dynaamista vuorovaikutussuhdetta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Yksinäisyys ja sen vaikutukset ovat merkittävässä roolissa nimenomaan sosiaalisessa toimintakyvyssä. Toisen ihmisen läsnäolon, inhimillisen kohtaamisen, kosketuksen ja hyväksytyksi tuleminen tarve ei lakkaa missään vaiheessa elämää, eikä tätä perustavanlaatuista tarvetta tule jättää huomiotta. Yksinäisyys on varsin tavallinen jokaiseen ikään liittyvä ilmiö, mutta ikääntyessä yksinäisyyden tunnetta on hankalampi ohittaa. Ihmisen tulisi olla tekemisissä toisten ihmisen kanssa säännöllisesti, sillä hyvien ihmissuhteiden puute vaikuttaa negatiivisesti kaikkiin elämän osa-alueisiin. Pitkäaikainen ulkopuolisuuden tunne voi aiheuttaa pitkittyneen stressireaktion, joka heikentää merkittävästi elämänlaatua ja voi jopa lyhentää elämää. Pitkittynyt stressi on yhdistetty muun muassa masennukseen, infektiokerkkyyteen, verenpaine- ja kolesterolin kohoamiseen. Nämä kaikki puolestaan uhkaavat sydämen ja aivojen terveyttä. On siis terveydelle hyödyllistä kuulua jonkinlaiseen ihmisten verkostoon. (Valvanne & Tuohino 2016, 116–119.)

Useimmiten vanhuusiän haitat ja terveysongelmat eivät edes johdu vanhenemisesta itsestään vaan taustalta löytyvistä yksilön tarpeista ja kyvyistä, joihin myös elinympäristöllä ja sosiaalisella ympäristöllä on suuri vaikutus. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhuusiän haittoihin voidaan hyvinkin vaikuttaa ulkopäin keskittymällä sosiaalisiin tekijöihin, kuten mielekkääseen toimintaan osallistumiseen. Esimerkiksi ryhmämuotoiset sosiaaliset tukitoiminnot voivat vähentää sosiaalista ahdistusta, eristyneisyyttä ja yksinäisyyden tunnetta. (Tamminen & Solin 2013, 49.)

Hyvä mielenterveys olennaisesti vahvistaa fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista toimintakykyä ja vastavuoroisesti terveellä ja laadukkaalla elämällä voi vähentää mahdollisia vanhuusiän mielenterveysongelmia. Terveet elämäntavat, fyysinen aktiivisuus ja liikunta, myönteisten ihmissuhteiden vahvistaminen, yhteisöllinen osallistuminen, luovan toiminnan mahdollisuus, perusterveydenhuolto, kaltoin-kohtelun ehkäisy sekä turvallisuuden ja riippumattomuuden takaaminen ovat hyviä mielenterveyden edistämiseen tähtäviä toimia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019b.)

2.4 Ikääntyminen vaikuttaa hyvinvointiin ja elämänlaatuun

lökkään ihmisen elämänlaatu pohjautuu vanhenemisen ymmärtämiseen yhtenä luonnollisena elämänsä vaiheena. Hyvä elämänlaatu ei ole iästä kiinni, vaan jokaisella on halu, kyky ja oikeus nauttia elämästä. Eliniän pidentymisessä osalle vanhuus on hyvä elämänvaihe aktiivisina toimijoina ja toisille taas erilaisten menetysten ja vajeiden seurauksena enimmäkseen kielteinen. Ikääntyneillä hyvinvointi ja hyvä elämä määrittyvät yksilön omista positiivisten kokemusten, mielihyvän, onnen ja ilon tunteista. Oma asenne ja ympäristön suhtautuminen vaikuttavat myös kokemukseen. Vielä hyvinkin iäkkäät ihmiset näkevät tulevaisuutensa valoisana, erityisesti silloin, jos oma elämä tuntuu turvalliselta ja mielekkäältä, elämisen arvoiselta. Yksi merkittävä hyvinvoinnin tekijä on se, että ihminen voi tuntea olevansa oman elämänsä herra. Tällöin hyvinvointi muodostuu hänen omasta toimijuudestaan ja erilaisista mahdollisuuksista, hyvästä arjesta. Myös lähiyhteisön ja palvelujärjestelmän antamalla tuella on iso merkitys, koska jo tieto tuen ja turvan olemassaolosta ja avun saannista vahvistaa turvallisuuden tunnetta ja siten myös hyvinvointia. (Räsänen 2018, 42–43.)

Vanhus itse on oman elämänsä asiantuntija ja näin myös parhaiten määrittää omat tarpeensa ja odotuksensa elämästään. Iäkkään omien valintojen ja kokemusten myötä kertyneen asiantuntijuuden kunnioittaminen on tärkeää ja tulisikin olla keskiössä laadukkaita vanhuspalveluita suunnitellessa. Toinen keskeinen asia on elämän merkityksellisyyden ja tarkoituksenmukaisuuden esille nostami-

nen ikäihmisen elämässä. Ihmisen olemassaoloon liittyy tunne yhteenkuuluvuudesta ja osallisuudesta ympäröivään maailmaan. Roolin ei välttämättä tarvitse enää olla iso, mutta vanhuksella tulisi kuitenkin olla tarkoitus ja tehtävä, jonka vuoksi elää. Konkreettinen tehtävä edistää terveyttä ja hyvinvointia, ylläpitää toimintakykyä ja saa aikaan tunteen siitä, että elämässä on vielä merkitystä ja se on omassa hallinnassa. (Näslindh-Ylispangar 2012, 12–20.)

Sosiaalisten verkostojen vahvistaminen ja mielekkään toiminnan tukeminen ovat hyviä menetelmiä sosiaalisen eristyneisyyden ja yksinäisyyden ehkäisyssä. Ryhmätoiminta vahvistaa sosiaalista verkostoa ja lisää sosiaalista tukea. Myös muut vertaistukiohjelmat torjuvat eristyneisyyttä ja yksinäisyyttä ja näin parantavat elämänlaatua. Mielekkääseen sosiaaliseen toimintaan osallistuminen voi ehkäistä ja lieventää ikääntymisen mukanaan tuomia masennuksen oireita. (Tamminen & Solin 2013, 50.)

Terveys ja hyvinvointi käsitteinä kietoutuvat tiiviisti yhteen ja niitä tulisikin tarkastella monipuolisesti vanhustyön yhteydessä. Sairaus voi olla merkki huonoista elämäntavoista ja terveyden laiminlyönnistä. Sairautta voi myös pitää käänteen tekijänä, jos sen seurauksena vanhus muuttaakin terveyskäyttämistään. Terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa myös henkilön taloudellinen tilanne. Varakkaammilla ikäihmisillä ympäristö voi olla suotuisampi toimintakyvyn ylläpitämiseen ja virikkeitä on enemmän tarjolla. Vauraammilla on paremmat mahdollisuudet laadukkaampiin terveyspalveluihin, lääkehoitoon, hyvään ravintoon ja monipuoliseen liikuntaan. Korkeammassa sosioekonomisessa asemassa olevat ovat myös tietoisempia terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä kuin huonommassa asemassa olevat. Vähävaraisten vanhusten ravitsemus ja elintavat sekä terveyspalveluiden ja lääkehoidon laiminlyöminen voivat vaikuttaa terveydentilaan alentavasti. Sama koskee myös masentuneita ja syrjäytyneitä vanhuksia, jotka voivat olla välinpitämättömiä oman terveydentilansa suhteen, jos elämän tarkoitus ja merkityksellisyys puuttuvat. Myös hyväosaisilta vanhuksilta voi puuttua elämän tarkoitus. (Näslindh-Ylispangar 2012, 108–110.)

3 Asumisen eri muodot

3.1 Vanhustenhuollon ja asumispalvelun historiaa

Ikääntyneen väestön asumisen ja huoltamisen historia Suomessa on monivaiheinen. Ennen 1920-lukua vanhusten asumismuodot olivat jaettavissa viiteen pääryhmään vanhuksen taloudellisen ja sosiaalisen aseman sekä asuinpaikkakunnan mukaan. Eläköityvien talollisten turvana oli syytinkijärjestelmä, jonka perusteella sai asua tutussa pihapiirissä loppuelämänsä. Huonokuntoisten ja köyhien vanhusten kohtalona taas oli seurakuntien ja pitäjien perustamat köyhäin- eli vaivaistalot tai vaihtoehtoisesti ruotujakojärjestelmän perusteella kiertäminen talosta taloon ilman pysyvää kotia. Varakkaat säätyläisvanhukset saivat elää eläkevuotensa kartanoissaan tai kaupunkikodeissaan. Hyväkuntoisten kerjäämään kykenevien kohtalona oli öiden viettäminen pirttien ovensuissa tai ulkorakennuksissa. Myöhemmin köyhäin- tai vaivaistalot muuttuivat kunnalliskodeiksi, mutta olosuhteet ja asukaskunta eivät muuttuneet. Samaa taloa asuttivat niin mielisairaant, kehitysvammaiset kuin kaikki muutkin valtaväestöstä poikkeavat vanhusten ohella. Suunta oli kuitenkin selkeä ja 1920-luvun alussa laitoshoidon asetettiin ensisijaiseksi hoitomuodoksi vanhuksille. (Lähteenmäki 2003, 15, 32–33.)

Vanhusten asumispalveluiden muoto ja laatu kehittyi tasaisesti parempaan tai ainakin inhimillisempään suuntaan seuraavien vuosikymmenien aikana, vaikka matka vaivaistalosta vanhainkotiin olikin pitkä. Merkittävin muutos ikäihmisten palveluiden rakenteissa tapahtui vasta 1990-luvulla, kun laitospaikkojen määrää pyrittiin vähentämään ja palveluasumisen osuutta lisäämään. Viime vuosikymmenellä laitos- ja asumispalvelujen asiakasmäärä on ollut nousussa, mutta tästä yhteenlasketusta määrästä nimenomaan tehostetun palveluasumisen osuus on kasvanut ja laitoshoidon osuus pienentynyt. Myös vanhainkotien asukasmäärät, sekä pitkäaikaiset hoitopaikat terveyskeskusten vuodeosastoilla ovat vähentyneet. (Sinervo, Noro, Tynkkynen, Sulander, Taimio, Finne-Soveri, Lilja, Syrjä 2010. 20–21.)

Ympäri vuorokautisen hoidon järjestäminen palveluasumisena onkin nykyisin paljon yleisempää kuin laitoshoidon. Vuoden 2017 lopussa laitoshoidossa oli 6 147

asiakasta, joka oli 25 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Myös terveyskeskusten vuodeosastojen pitkäaikaishoidossa olevien asiakkaiden määrä väheni noin neljänneksellä, samalla kun tehostetun palveluasumisen asiakasmäärä nousi noin neljä prosenttia. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat jo lähes puolet ikäihmisten tehostetusta palveluasumisesta, kun erilaisten yritysten ja järjestöjen toimipaikoissa asui 49 % asiakkaista. Kaiken kaikkiaan tehostetussa palveluasumisessa oli vuoden 2017 lopussa 43 704 asiakasta. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2019c.)

3.2 Asumispalveluiden nykytilanne

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) velvoittaa kunnat huolehtimaan asumispalveluiden järjestämisestä henkilöille, jotka sitä erityisesti syystä tarvitsevat. Ikäihmisten asumispalveluiden turvaamiseksi on myös olemassa valtakunnallinen laatusuositus sekä Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (28.12.2012/980). Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa sosiaali- ja terveystalvveluiden kuntayhtymän eli Siun soten strategia ja suunnitelmat ohjaavat palveluiden järjestämistä. (Siun sote 2017a, 3.)

Seuraavia asumispalveluita saa sekä kunnallisena asumispalveluna että tuotettuna ostopalveluna: Tuettu asuminen järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itse asumiseen tai siirryttäessä itsenäiseen asumiseen. Tukeminen tapahtuu esimerkiksi sosiaaliohjauksella tai muilla sosiaalipalveluilla. Ikäihmisten palveluissa kyse on kotihoidosta. Palveluasuminen on tarkoitettu henkilöille, jotka tarvitsevat sopivan asunnon lisäksi myös hoitoa ja huolenpitoa. Palvelut, kuten siivous-, ateriat-, ja peseytymispalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut toteutetaan asiakkaan tarpeiden mukaan. Tarkoitus on mahdollistaa henkilön asuminen kodinomaisessa ympäristössä mahdollisimman kauan toimintakykyä ylläpitäen. (Siun sote 2017a, 3.)

Tehostettua palveluasumista suunnataan henkilöille, joiden hoivan ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Tämä tarkoittaa ikäihmisiä, jotka eivät selviydy kotonaan kotihoidon maksimiavusta huolimatta mutta eivät kuitenkaan tarvitse

lääketieteellistä hoitoa. Kyse voi olla esimerkiksi muistisairaasta. Lyhytaikainen tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu nimensä mukaisesti lyhytaikaiseen hoitojaksoon ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikössä. Palvelua käytetään muun muassa omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseen tai toipilasvaiheeseen. Tavoitteena on tukea kotona selviytymistä ja lykätä mahdollisen laitoshoidon tarvetta. (Siun sote 2017a, 4.)

3.3 Asuinympäristön merkitys ikääntyessä

Ihmisen ikääntyessä hoiva- ja hoitopalveluiden tarve kasvaa väistämättä. Kotona asuminen mahdollisimman pitkään on lähtökohtaisesti hyvä asia mutta ei välttämättä täysin ongelmaton. Huomioon tulee ottaa mahdollinen turvattomuuden tunne ja yksinäisyys sekä palveluiden järjestämisen haasteet. Varsinkin pitkien välimatkojen alueilla tehokkaan hoidon järjestäminen voi olla vaikeaa. Ikäihmisen hyvinvointi vaatii myös mahdollisuutta poistua kotoa ja päästä vuorovaikutukseen toisten kanssa. Voidaan hyvin ajatella, että asuinympäristöllä on selkeästi tärkeä rooli ikäihmisen hyvinvoinnin edistämässä. (Jämsen & Kukkonen 2014, 17.)

Asumisen miellyttävyyteen vaikuttavat niin rakennuksen kuin ympäristönkin hyvä suunnittelu sekä mahdollisuus osallistua yhteisön toimintoihin, liikkumiseen ja palvelujen käyttämiseen. Esteettömyys kodissa ja sen ympäristössä mahdollistaa myös liikuntarajoitteisen itsenäisen asumisen. Tärkeitä asumisen näkökohtia ovat asumisen turvallisuus, laatu, suunnittelu, mukavuus ja edullisuus sekä mahdolliset muutostyöt ja kunnossapito. Varsinkin ennakointi ja keskittyminen ehkäiseviin toimenpiteisiin edesauttavat ikäihmisen kotona asumisen jatkumista mahdollisimman pitkälle. (Tamminen & Solin 2013, 76–77.)

Ikäihmiset viettävät suurimman osan ajasta omassa kodissaan. Asunnon toimivuudella onkin suuri merkitys, koska hankaluudet kotona aiheuttavat helposti stressiä ja epämukavuutta, joka voi heikentää myös mielenterveyttä. Koti on iso osa ihmisen identiteettiä ja näin myös tärkeä osa elämänlaatua. Hyvätasoisessa ja turvallisessa asunnossa tapaturmien, kuten kaatumisen riski on pienempi.

Heikkotasoinen asunto voi vaikuttaa ikääntyneen jaksamiseen ja turvallisuuden tunteeseen ja sitä kautta heikentää elämänlaatua, itsetuntoa ja henkistä hyvinvointia. (Tamminen & Solin 2013, 77–78.)

Ikäihmisten asuinympäristöjä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ikäihmisten omat näkemykset. On asiakaskeskeisen lähestymistavan perusta ymmärtää, että vain vanha tietää, mitä on olla vanha ja mitkä hänen tarpeensa ovat. Tämä tarkoittaa yhteistyötä, kumppanuutta ja kunnioitusta asiakasta ja asiakkaan kokemuksia kohtaan sekä hänen ottamista mukaan päätöksentekoon. Näin voidaan paremmin keskittyä asiakkaan voimavaroihin, tahtoon ja tarpeisiin eikä mahdollisiin rajoitteisiin. Kokonaisuutena ympäristön tulee olla asukkaan tarpeita vastaava, eli tukea suoriutumista ja toimintakykyä sekä tarjota yksilölle sopivia vaikutteita. Liialliset haasteet ja vastoinkäymiset voivat masentaa ja merkityksettömyyden tunne taas saattaa passivoida. (Talvenheimo-Pesu 2009, 52–53.)

3.4 Yhteisöllisyys asumisessa

Yhteisön ja yhteisöllisyyden yksiselitteinen määrittely on haastavaa, koska näkökulmia on useita. Yleisesti yhteisöä pidetään sosiaalisena verkostona, jonka muodostaa kahta useamman ihmisen välinen side. Sen lisäksi yhteisön jäsenten arvomaailma tai toiminta mukaillee yhteistä päämäärää. Yhteisön jäsenillä tulisi siis olla jotain yhteistä. Yhteinen toiminta, vuorovaikutus ja yhteenkuuluvuuden tunne kuuluvat myös yhteisöllisyyden määritelmään. Yhteisö voidaan rajata paikallisyhteisöksi, joka on joko alueellinen tai erilaisen tilan, kuten kaupunginosan, korttelin, kerrostalon tai palvelutalon mukaan määräytyvä. Myös perhe ja muu suku muodostavat yhteisön, mutta se ei enää tänä päivänä välttämättä ole se yhteisö jonka kanssa vietetään aikaa, koska harva enää asuu samassa kylässä tai kaupunginosassa sukulaistensa kanssa. Yhteinen toiminta, yhteiset tavoitteet ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat siis keskeisiä yhteisön määritelmiä. (Jolanki, Leinonen, Rajaniemi, Rappe, Räsänen, Teittinen, Topo 2017, 11–12.)

Yhteinen asuinalue tai asuintalo ei tarkoita sitä, että asukkaat kokisivat sen tärkeäksi yhteisöksi. Muut alueen asukkaat saatetaan tunnistaa ja heitä voidaan tervehtiä, mutta se ei vielä tarkoita yhteenkuuluvuuden tunnetta tai yhteistä toimintaa. Yhteinen asuintalo voi tosin edellyttää yhteistä toimintaa, joka osaltaan toimisi alkusysäyksenä yhteisöllisyydelle. Yhteisöllisyyden taas voi jakaa kahteen tasoon; yhteisöasumiseen ja yhteisölliseen asumiseen. Merkittävin ero näiden kahden välillä on yhteisten toimien velvoittavuus ja vastuunottaminen. Yhteisöllisessä asumisessa osallistuminen on vapaaehtoista ja hallinnoinnista vastaa ulkopuolinen taho, yhteisöasumisessa puolestaan toimintaa, tiloja ja vastuuta niistä kantavat asukkaat yhdessä. (Jolanki ym. 2017, 12–13.)

3.5 Esimerkkejä pohjoismaisista asumisratkaisuista

Ensimmäinen esimerkki ikääntyneille tarkoitettuun asumisen kokonaisuudesta tulee Ruotsista. Vigs Ängar on vuonna 1995 toimintansa aloittanut ikääntyneiden asumista tarjoava yksityisen palveluntuottajan asumisyksikkö Köpingsbrossa. Se tarjoaa ikääntyneille sekä asuntoja että tarvittaessa hoitokotitasoista hoitoa. Ideana on siis tarjota asuinympäristö, jossa ikääntynyt voi asua mahdollisimman kauan. Kantavana ajatuksena toiminnassa on kokonaisvaltaisen elämän ylläpito. Vigs Ängarin ympäristö on arkkitehtuurisesti luotu itsenäistä selviytymistä ja toimintakyvyn tukemista ja ylläpitämistä sekä sosiaalista toimintaa silmällä pitäen. Se mahdollistaa itsenäistä asumista ikääntyneelle tarkoitettuun asunnossa lähellä palveluita ja sosiaalisia aktiviteetteja. Turvallisuuden ylläpitäminen, palveluiden läheisyys ja arkkitehtuuriset valinnat sekä esteettömyys tukevat ikäihmisen itsenäistä selviytymistä. Tarvittaessa asukkaan on mahdollista saada väliaikaista hoitokotitasoista palvelua, jolloin välimuotoisen asumisen ja laitoshoidon raja häilyy. Ruotsissa on useita vastaavanlaisia asumisyksiköitä, joissa toteutetaan välimuotoista asumista. (Välikangas 2009, 15.)

Norjassa väestön ikääntyminen on huomioitu valtionhallinnossa ennakoimalla asuntokannan kuntoa. Olemassa olevaa asuntokantaa tulee ylläpitää ja peruskorjata toimivaksi ja suunnittelussa on huomioitava esteettömyys. Myös ikäihmi-

sille itselleen on annettu enemmän vastuuta oman vanhuutensa ja kotiensä suunnittelusta. Norjassa myös panostetaan kotihoitoon, jota on tarjolla kaikille sitä tarvitseville asumismuodosta riippumatta. Kun tavallisessa asunnossa asuminen ei enää suju, on tarjolla kunnan tarjoamia asumisyksiköitä, eli ikääntyneille soveltuvia yhteisöllisiä hoiva-asuntoja. Laitoshoidon ja hoiva-asumisen ero on se, että hoiva-asumisessa asukas maksaa itse kaikki menonsa eli vuokrat, ruuat ja muut kustannukset. Oleellista onkin, että palvelut kootaan alueelle asukkaiden tarpeiden mukaan, jolla mahdollistetaan itsenäinen asuminen mahdollisimman pitkälle. Yhteisöllisessä hoiva-asumisessa välimuotoista, ikäspesifiä asumista varten on olemassa ratkaisuja, joissa henkilökuntaa on joko päiväsaikaan tai ympärivuorokautisesti. (Välikangas 2009, 23–25.)

Myös Tanskassa on panostettu yhteisölliseen hoiva-asumiseen eli kokonaisuun ikäihmisille suunnattuihin asumisalueisiin palveluineen niin kuin Norjassa. Pääasiallisena tavoitteena on, että ikääntyneen ei tarvitsisi muuttaa palvelutarpeen muuttuessa, eli myös Tanskan asuntopolitiikka ennakoiki ikääntymisen vaikutuksia. Esimerkiksi Herningin kunnassa asuminen on järjestetty sosiaalisen asumisen mallin mukaan ikääntymiskeskuksina, joiden tavoitteena on taata ikäihmiselle mahdollisuus itsenäiseen ja mielekkääseen elämään. Itse palvelualue muodostuu asumiskeskuksista palveluineen ja henkilökuntineen, lähellä sijaitsevista ikääntyneiden asuintaloista, päiväkeskustoiminnasta sekä senioriasunnoista, jotka sijaitsevat muun asutuksen joukossa. (Välikangas 2009, 33–35.)

Suomesta esimerkiksi nostan Senioripihan Joensuussa, joka on suuri vanhusten asumis- ja palvelukeskus, joka tarjoaa tehostettua palveluasumista, pienryhmäasumista sekä erilaista vuokra- ja omistusasumista ikäihmisille. Sen kolme taloa, Maija, Matti ja Martta tarjoavat tilat yli 250 asukkaalle. Senioripihasta voidaan puhua myös hyvinvointikeskuksena, joka yhdistää asumisen, palvelut ja harrastusmahdollisuudet. Pihan palveluita voivat hyödyntää myös alueen ulkopuolelta tulevat vanhukset. (Ahjopalo 2015.) Senioripiha muistuttaa vahvasti Norjan ja Tanskan yhteisöllisen hoiva-asumisen mallia, jossa itsenäistä asumista pyritään tukemaan ympäristön keinoin.

3.6 Hyvän asuinympäristön lähtökohdat

Ympäristön merkitystä mielekkääseen ja hyvinvoivaan ikääntymiseen ei voi vähätellä. Mistä hyvä ympäristö sitten koostuu? Edellä mainitut asumisen mallit Suomesta ja ulkomailta antavat paljon osviittaa ja hyviä esimerkkejä niin pienemmän kuin isommankin asumisyksikön tarpeista.

Ensimmäinen asia, joka nousee esille niin ikäihmisille suunnatuissa uusissa rakennuksissa kuin kodin muutostöissäkin, on esteettömyys. Esteettömyys voi olla niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalistakin. Fyysisellä esteettömyydellä tarkoitetaan esimerkiksi ympäristön, infrastruktuurin sekä käytössä olevien laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden hyvää saavutettavuutta. Esteettömyys voidaan linkittää ihmisen toimintaympäristön sujuvaan osallistumiseen arjen sosiaalisissa toiminnoissa, yhteisön osallisuudessa sekä itseä koskevassa päätöksenteossakin. (Setlementtiliitto 2019.) Rakennuksen kannalta tämä tarkoittaa mahdollisuutta liikkua sekä sisätiloissa että ulkona vapaasti ja turvallisesti.

Esteettömyyden lisäksi ympäristön tulisi tarjota sopivasti virikkeitä muun muassa toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Kun mietitään asiaa esimerkiksi muistin kannalta, on ympäristön esineillä, materiaaleilla ja näkymillä iso merkitys. Karsittu ympäristö siirtää huomion vain oman terveyden tarkkailuun, toisin kuin ympäristö jonka elementeissä on sisältöä ja merkitystä. Seesteinen ympäristö ilman häiriötekijöitä ja akustiikasta huolehtiminen mahdollistaa seurustelun ryhmässä. Myös niinkin yksinkertaisella asialla kuin valaistuksella on iso merkitys viihtyvyyteen. (Vahvike 2019a.) Toisin sanoen tila tulee sisustaa niin kuin koti, jossa on esineitä ja muistoja esillä, kuten vanhoja kuvia ynnä muuta tunteita herättävää, kuten värejä seinillä ja esineitä jotka eivät rikkoudu herkästi. Siis kaikkea sellaista mikä voi poistaa laitosisuutta.

Asuinympäristön suunnittelussa on hyvä alusta alkaen huomioida niin muistiystävällisyys kuin ikäystävällisyyskin, jolloin ne luontevasti linkittyvät toisiinsa. Kun asuinympäristö on esteetön, se houkuttelee iäkkäitä ulkoilemaan ja asioimaan. Arkiliikunta taas ylläpitää ja edistää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä. Toimin-

takyvyn vahvistuessa uskalletaan liikkua yhä kauemmaksi ja mahdollisesti osallistutaan helpommin ympäristössä tapahtuvaan toimintaan. Osallistuminen puolestaan lisää sosiaalisia kontakteja ja sitä kautta tukee sosiaalista toimintakykyä. Osallistuminen myös luo iäkkäälle tärkeää kuuluvuuden tunnetta lähiympäristöön ja lisää yhteisöllisyyttä. Lisäksi ikäystävällinen ympäristö tarvitsee yhteisiä tiloja, joissa on mahdollista esimerkiksi kuntoilla, ruokailla tai laittaa pihaa. Yhteisistä tiloista huolehtiminen antaa myös luontevaa sisältöä eri-ikäisten toiminnalle ryhmässä. (Rappe, Kotilainen, Rajaniemi, Topo 2018, 25,84.)

Virikkeellinen toiminta asumisyksikössä on ympäristötekijöiden muuttamista niin, että ihminen saa enemmän psykofyysistä tyydytystä eli ”enemmän irti” elämästään. Tärkeää viriketoiminnassa on tukea iäkkään ihmisen normaaleja ja terveitä rooleja sekä ehkäistä potilaan rooliin samaistumista eli laitostumista. Ympäristön muokkaamisen lisäksi viriketoiminta on erilaisten psyykkisten, fyysisten, sosiaalisten, henkisten ja emotionaalisten elämysten tuottamista osallistujalle. Keinot voivat olla sosiaalisia, liikunnallisia, musiikillisia, luontoperäisiä ja niin edelleen. Toimintaa toteutetaan hoivatyössä arkisen työn lomassa, tavoitteellisissa ryhmissä jotka kokoontuvat säännöllisesti tai organisoiduissa viriketapahtumissa, kuten kerhoissa, juhlissa ja retkillä. (Vahvike 2019b.)

4 Yrittäjyys sosiaali- ja terveysalalla

4.1 Yksityiset hoiva- ja hoitopalvelut

Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyydestä puhuttaessa kyse on usein yksityisistä hoiva- ja hoitopalveluista, kuten asumispalvelusta. Usein hyvinvointialan palveluntuottaja on yritys, yhdistys tai säätiö, joka tarjoaa erilaisia hyvinvointi- tai sosiaali- ja terveysalan palveluita kunnille, muille yrityksille tai yksityisille asiakkaille. Yleisimpiä yksityisiä sosiaalipalveluja ovat siis palveluasuminen ja kotihoito, lasten päivähoito sekä laitos- ja perhehoito, sekä kotiin tuotettavat palvelut, kuten siivous ja kotiapu. Yksityisillä sosiaali- ja terveystalveilla voidaan täydentää kunnan palveluita tai tarjota niille vaihtoehtoja. Alan toiminta on luvanvaraista ja sitä säädellään useilla laeilla. Itse lupasäädökset ja luvan saamisen edellytykset

vaihtelevat tarjottavan yksityisen sosiaali- tai terveyspalvelun mukaan. Esimerkiksi ympärivuorokautisen sosiaalihuollon palvelun tarjoaminen on aina luvanvaraista. Lupaa haetaan oman alueen aluehallintovirastolta tai valtakunnallista toimintaa varten Valvirasta. (Posintra 2014.)

Julkisten palvelujen karsinta ja ulkoistaminen ovat johtaneet siihen, että sosiaali- ja terveysalan yrittäjyydelle ja yksityisille palveluntuottajille on tilausta (Välke 2007, 9). 2000-luvulla yksityisen sektorin osuus sosiaali- ja terveyspalveluista on ollut jatkuvassa kasvussa, varsinkin sosiaalipalveluiden osalta kasvu on ollut nopeampaa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Tämä johtuu laitoshoitopainotisuuden vähentymisestä ja väestön ikääntymisestä.

Toiminta on luvanvaraista ja ohjaavia lakeja ovat muun muassa laki yksityisistä sosiaalipalveluista (22.7.2011/922), jonka tarkoituksena on varmistaa, että yksityisiä sosiaalipalveluja käyttävän asiakkaan oikeus laadultaan hyviin sosiaalipalveluihin toteutuu. Nyt kun teemana on ikäihmisten asumispalveluun liittyvä yritys, ajankohtainen laki on laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (vanhuspalvelulaki) (28.12.2012/980). Lain tarkoituksena on tukea ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista sekä parantaa iäkkään ihmisen mahdollisuutta saada laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita.

Sosiaalihuollon palveluita tarjoavalla yrityksellä tulee olla toimintaan soveltuvat ja asianmukaiset toimitilat sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Lisäksi henkilökuntaa tulee olla riittävästi laadukkaan ja turvallisen palvelun takaamiseksi. Yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavat yritykset valvovat itse toimintaansa omavalvontasuunnitelman avulla. Vuonna 2012 pakolliseksi yksityisille sosiaalipalveluille tullut omavalvontasuunnitelma tehdään Valviran ohjeistuksen mukaan. (Posintra 2014.)

4.2 Palvelusetelituottaja

Palveluseteli on vaihtoehto kuntien itse tuottamille palveluille, kuten ikäihmisten asumispalveluille. Asumispalvelun muotoja ovat palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen ja lyhytaikainen hoito. Itse palvelu muodostuu siitä kodinomaisesta, viihtyisästä ja asiakkaan henkilökohtaisia arvoja vastaavasta asumisesta, tukipalveluista ja kuntoutumista edistävästä toiminnasta, jota asiakkaalle tarjotaan. Palveluasumisen asiakas ei välttämättä tarvitse lääketieteellistä hoitoa, vaan jatkuvaluontoista apua ja tukea itsensä ja terveytensä hoidossa. Palveluasumisen yksikössä tulee olla henkilökuntaa paikalla aamusta iltaan, jonka lisäksi on huomioitava mahdollinen yöaikainen palveluntarve, esimerkiksi yö-varallaolo. Palveluasumiseen kuuluu asiakkaan tarpeita mukaillen toteutettava hoiva ja hoito, ateriat, siivouspalvelu ja vaatehuolto sekä muu arkinen avustaminen asunnossa ja sen ulkopuolella. (Siun sote 2017b, 3-4.)

Siun soten määrittämien asiakasmaksuperusteiden mukaan palvelusetelin arvo on asiakkaalle tulosisäntäinen ja asiakkaan omavastuu määräytyy asiakasmaksuperusteiden mukaisesti. Palvelusetelin arvo määräytyy palveluntuottajan enimmäishinnasta, mutta sille on maksimimäärä. Ylimenevän osuuden asiakas maksaa itse omavastuuosuuden lisäksi. Asiakkaalla on mahdollisuus muokata palvelupakettia esimerkiksi jättämällä osa ateriapaketin aterioista pois. Vuokra, lääkkeet, henkilökohtaiset hygienia- ja hoitotarvikkeet sekä muut henkilökohtaisen tavarat, kuten vaatteet, eivät sisälly palveluun. (Siun sote 2017b, 4.)

Palveluntuottajan tarjoaman palvelun tulee olla laadukasta ja sääntöjen mukaista, noudattaa palveluntuottajan määrittämiä laatuvaatimuksia ja toimia pitkän tähtäimen toimintasuunnitelman sekä omavalvontasuunnitelman mukaan. Palveluntuottajan tulee myös ottaa huomioon asukkaiden yksilölliset tarpeet ja ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen toimien sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain mukaisesti. Luonnollisesti myös henkilökunnan tulee olla pätevää ja lain ja asetusten mukaan koulutettua. (Siun sote 2017b, 6-7.)

Pohjois-Karjalan alueella Siun sote määrittää palvelusetelin arvon ja hyväksyy ne palveluntuottajat, joilta palveluseteliin oikeutettu asiakas voi ostaa tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalvveluita. Siun sote toimii yhteistyössä palvelusetelituottajien

kanssa perehdyttäen ja kouluttaen palveluntuottajat palvelusetelijärjestelmään. Siun sote myös valvoo palveluntuottajien toiminnan laatua ja lainmukaisuutta ja voi tarvittaessa vaatia palveluntuottajaa osoittamaan kelpoisuutensa. (Siun sote 2018, 9.)

4.3 Liikeideasta liiketoimintasuunnitelmaan

Yrityksen toiminnan tulisi aina perustua yrittäjän näkemykseen liiketoiminnan mahdollisuuksista omalla ammattialalla. Usein yrityksen taustalla voi olla esimerkiksi oma tyytymättömyys tarjottaviin palveluihin tai jonkin elämää helpottavan tuoteidean keksiminen. Varsinkin aineetonta palvelua tuottava yritys personoituu yrittäjään ja usein nojaakin yrittäjän omaan kokemukseen tai vakaumukseen, kuten esimerkkinä vanhusten pienkodit ynnä muut erilaiset vaihtoehtohoidot. Tärkeää toiminnan kannalta on oman intohimon lisäksi myös aktiivisesti seurata palvelujärjestelmän kehitystä, sekä uskoa omaan arvostelukykyynsä liikeidean suhteen. (Karvonen-Kälkäjä, Soback, Uusitalo 2009, 11–12.)

Liikeidea kannattaa lähteä hahmottamaan vaiheittain eri elementtien kautta. Ensimmäiseksi toiminnan ydin, eli mitä yritys tarjoaa asiakkailleen. Toisena elementtinä on yrittäjän ja yrityksen työntekijöiden osaaminen. Kolmantena on toimintaympäristö, eli toimintaympäristön mahdollisuudet ja haasteet, palveluiden kysynnän analyysi, sekä olemassa olevien palveluiden puutteet ja heikkoudet. (Kainlauri 2007, 33–36.)

Liiketoimintasuunnitelman tekeminen alkaa ideoinnista. Ideointivaiheessa yritys vielä hakee muotoaan ja onkin hyvin tavallista, että yksi ajatus johtaa toiseen ja toinen kolmanteen, kun luovuus vie mukanaan. Ideointivaiheessa ei tarvitse arkailla, vaan rohkeasti käydä käsiksi haaveisiin ja kartoittaa niiden toteutumismahdollisuudet. Jos siihen on kipinä ja se on itselle tärkeää, kannattaa innostusta ruokkia. (Kainlauri 2007, 36–37.)

Itse liiketoimintasuunnitelma on kirjallinen esitys yritysideasta ja sen toteuttamisesta, tarkoituksenaan täsmentää alun ideoinnissa syntyneitä hahmotelmia.

Suunnitelma esittelee yrityksen palvelut, resurssit ja tavoitteet sekä arvioi mahdollisia uhkia, kilpailutilannetta ja rahoitusta. Suunnitelmassa tuodaan esille yrityksen strategiaa ja visiota, ulottuen muutaman vuoden päähän tulevaisuuteen. Suunnitelmasta olisikin hyvä tehdä helposti päivitettävä arkinen työkalu yritykselle. Liiketoimintasuunnitelman tekeminen on kuitenkin olennainen osa yrityksen perustamisprosessia. (Kainlauri 2007, 37.)

4.4 Liiketoimintasuunnitelman tekeminen

Perustettavan yrityksen liiketoimintasuunnitelmassa on tarkoitus kuvata perustiedot yrityshankkeesta ja yrityksen perustajasta, yrityksen toimiala, markkinat, kysyntä ja kilpailu, yrityksen toiminta-ajatus ja liikeidea, yritysmuoto, markkinointi, yrityksen tavoitteet ja tulevaisuuden visio sekä mahdolliset riskit jotka kohdistuvat yritystoimintaan. Tämän lisäksi on hyvä tuoda esille perusteluja yrityksen perustamiselle. (Osaava yrittäjä 2019 a.)

Suunnitelman perustietoihin yrityksestä kirjataan ylös nimi, toimiala, toiminta-ajatus sekä toiminta-alue ja sijaintipaikkakunta. Perustajan perustietoihin tulee nimi/nimet, koulutus ja kokemus, taloudelliset resurssit sekä perustamisen motiivit. Motiivina voi olla oma halu tehdä jotain uutta ja omaa tai sitten ympäristöstä tulee selkeä tarve toiminnalle. (Hoffrén 2002, 7-8.)

Yrityshankkeen kuvauksessa kerrotaan yrityksen tarve/hyöty asiakkaalle, eli miksi asiakas tarvitsee palvelua sekä mikä on yrityksen asiakasryhmä. Kuvauksessa tulee myös näkyä tarjottavat tuotteet tai palvelut. Lisäksi voidaan kertoa yrityksen toimintatavasta, eli niin sanotusti motosta ja sitä johtavista arvoista. Toimintatavasta tulee myös ilmi mahdollinen tuotekehittely ja markkinointi, hinnoittelu, talouden hoito ja hallinto sekä yrityksen johtaminen. Perustettavan yrityksen voimavarat eli resurssit ovat fyysiset, joka tarkoittaa muun muassa tiloja ja toimintapuitteita, taloudelliset, eli varat, velat ja vakuudet sekä henkiset, eli henkilöstö, osaaminen, asennoituminen ja motivaatio. (Hoffrén 2002, 10.)

Markkinapohjaiset perustelut yrityksen perustamiselle löytyvät ympäristöstä yrityksen ulkopuolelta. Esimerkiksi kasvavat markkinat on varsin hyvä perustelu, koska silloin uuden yrityksen on helpompi päästä mukaan markkinoille. Myös selkeä kilpailuetu, kuten jokin uusi tuote tai selkeästi huokeampi hinta, voi toimia ainakin tilapäisenä kilpailuetuna. Kohtaan perustajasta johtuvat syyt merkitään ne perustelut, joiden mukaan henkilö/henkilöt ovat juuri oikeat tätä yritystä varten. Varsinkin jos kyseessä on useampi henkilö, maininta perustajaryhmän kokemuksesta alalta, kuten koulutus ja työkokemus, jäsenten toisiaan täydentävä osaaminen sekä vahva markkinointiosaaminen ovat tärkeitä mainittavia. (Hoffrén 2002, 13–16.)

Yrityksen markkinakelpoisuutta selvitettäessä on muistettava liiketoiminnan perusasiat eli kilpailu ja kaupallisuus. Sosiaali- ja terveysalalla nämä tosin kuulostavat kirosanoilta, mutta niihin kaikki liiketoiminta perustuu. Hyvätkin liikeideat joutuvat kilpailemaan asiakkaiden suosioista ja valinnasta, eikä tuote ole markkinakelpoinen ellei se ole kaupallisesti hyödynnettävissä. Hyödynnettävyys edellyttää, että tuotteelle voidaan määrittää hinta, tuotteesta saatava hyöty pystytään selkeästi viestimään ja tuotteelle löytyy maksukykyisiä ja -haluisia käyttäjiä riittävästi. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 17.)

Perustettavan yrityksen tulee myös kuvata tavoitteensa ja visionsa, eli minkälaisena perustaja/perustajat haluavat yrityksensä nähdä tietyn ajan päästä tulevaisuudessa. Visio on kokonaiskuva yrityksen tulevaisuudesta, jonka tulisi olla perusteellinen ja realistinen, eli oikeasti toteutettavissa ja jonka saavuttamiseen henkilöt myös uskovat. Suunnitelmassa visio kannattaa kuvata paitsi verbaalisesti, myös numeroina selkeämmän kuvan hahmottamiseksi. Myös perustelut visiolle tulisi kirjata ylös. (Hoffrén 2002, 19.)

Hoiva-alan yritykset ovat usein pienen tai kohtuullisen pääomantarpeen yrityksiä ja ne perustuvat yrittäjän ammattitaitoon ja persoonallisuuden käyttöön työvälineenä. Rahoituslaskelmat perustuvat yrittäjän oman työn maksimaaliseen käyttöön ja varovaisuuteen, jonka ansiosta toimialan yrityksistä vain pieni osa päätyy konkurssiin. Pienen pääoman yrityksellä ei useinkaan ole suurta kasvupotentiaa-

lia, joten alalla toimii paljon useita, mutta pieniä yrityksiä. Pääoman tarpeen arviointi perustuu yritysideaan ja toiminnan käynnistämiseen tarvittaviin resursseihin. Yrittäjän tulee arvioida resurssitarvetta, omia mahdollisuuksiaan sijoittaa yhtiöön omaa pääomaa, sekä laskea mitä hankintoja, eli investointeja toiminnan aloittamiseksi on tehtävä. Huomioon tulee ottaa myös se, että kassavirta eli tulo-rahoitus ei ala välittömästi liiketoiminnan alkamisesta. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 20.)

Rahoitukseen lasketaan siis oma rahasijoitus sekä tulo-rahoitus, vieras rahoitus, eli lainat eri luottolähteistä sekä mahdolliset avustukset eri lähteistä. Kustannukset ja menot kannattaa laskea hieman yläkanttiin, koska niillä on usein taipumus ylittyä kaikesta huolellisuudesta huolimatta. Kustannuksia tulee myös järkeillä, kuten esimerkiksi laitteita löytyy usein käytettyinä, eli uusia edullisemmin. Toimitilojen suhteen järkevämpää voi olla aloittaa toiminta vuokratiloissa ja miettiä omien toimitilojen ostamista siinä vaiheessa, kun toiminnan kannattavuudesta on saatu varmuus. (Hoffrén 2002, 22.)

Moni yrittäjä sortuu pääoman tarvetta arvioitaessa oman työn ja panostuksen yliarviointiin ja ajatukseen, ettei oma työ investointivaiheessa maksa. Tosiasiassa oma työpanos saattaa lopulta muodostua kaikkein kalleimmaksi pääomaksi, koska aika jonka yrittäjä käyttää muun muassa remontointiin on pois yrityksen markkinoinnista ja muusta yritystoiminnasta. Tulisi muistaa, että kaikki mihin ei tarvitse käyttää rahaa ei välttämättä ole ilmaista. Liika säästäminen perustamisvaiheessa voikin kostautua muun muassa käynnistämisvaiheessa viivytyksinä. (Karvonen-Kälkäjä ym. 2009, 20.)

Toiminnan tulee tietenkin olla kannattavaa ja se edellyttää, että tuotot ovat kustannuksia suuremmat. Kannattavan toiminnan edellytykset selvitetään laske-malla myyntikatetarve, laatimalla myynti- ja myyntikatebudjetit ja yhdistämällä ne tulosbudjetiksi. Kaikessa yksinkertaisuudessaan kun tuotoista vähennetään kustannukset, saadaan tulos. (Hoffrén 2002, 28.)

Pelkkä euromääräinen voitto ei kerro suoraan yrityksen kannattavuudesta, vaan tulosta tulisi verrata yrityksen liiketoiminnan laajuuteen. Jos yritykseen on sijoitettu suurella riskillä miljoonia ja voitto on 50 000€, ei tulosta voi pitää kovinkaan

hyvänä. Pienyrittäjä, joka myy omaa työpanostaan eikä ole joutunut sijoittamaan suurta pääomaa, voi pitää tulosta hyvänä. (Osaava yrittäjä 2019 b.)

SWOT-analyysi yrityshankkeesta on tavallaan yhteenvetoanalyysi, jossa arvioidaan perustettavan yrityksen vahvat puolet ja heikkoudet sekä nähtävissä olevat mahdollisuudet ja uhkatekijät. SWOT-analyysin nimi tulee englanninkielen sanoista strength = vahvuus, weakness = heikkous, opportunities = mahdollisuudet ja threats = uhkatekijät. Vahvuudet ja heikkoudet ovat niitä asioita, joita hankkeessa tulee arvioida suhteessa kilpailijoihin. Toimintaympäristö ja tulevaisuus taas tarjoavat mahdollisuuksia, mutta voivat myös muodostaa uhkakuvia. Kannattaa huomioida, että sama asia voi toisaalla olla vahvuus, toisaalla heikkous, toisaalta mahdollisuus ja toisaalta uhka. (Hoffrén 2002, 34–35.) Alla Kuvio 1. on malliesimerkkinä siitä, millaisessa muodossa SWOT-analyysi usein esitetään.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
MAHDOLLISUUDET	UHKATEKIJÄT

Kuvio 1. Yleinen tapa kuvata SWOT-analyysiä (Hoffrén 2002).

Vahvuudet ja heikkoudet ovat yrityksen sisäisiä tekijöitä, kuten tuote/palvelu, imago, markkina-asema tai henkilöstö. Mahdollisuudet ja uhkatekijät taas ovat yrityksen ulkopuolisia ja tulevaisuudessa tapahtuvia tekijöitä, eli mm. lainsäädäntö, kysynnän kehitys, yleinen mielipide ja niin edelleen. Hyvin tehdyllä SWOT-analyysillä saa muodostettua hyvän tilannekatsauksen sekä perustan strategiselle suunnittelulle ja päätöksenteolle. Suunnitelman loppuun tulee yhteenveto ja johtopäätökset, joiden tarkoituksena on kertoa lyhyesti siitä, mistä hankkeessa on kysymys. Lisäksi kerrotaan hankkeen onnistumista puoltavista tekijöistä sekä mahdollisista vastaan puhuvista tekijöistä. (Hoffrén 2002, 35–38.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoite ammatillisessa kentässä on toiminnan ohjeistamista ja opastamista, järjeistämistä ja järjestämistä. Alasta riippuen se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje tai opastus, kuten perehdyttämispas tai joku muu ohjelma tai ohjeistus. Koulutusalan mukaan se voi olla myös jonkin tapahtuman toteuttaminen, kuten konferenssi, kokous tai näyttely. Toteutustapa eli tuotoksen muoto taas riippuu kohderyhmästä. Opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen ja käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja tietenkin riittävästi alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9-10.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tiedon keräämiseen käytettävät menetelmät ovat samankaltaiset kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä, mutta niitä käytetään väljemmässä merkityksessä. Kerättyä aineistoa ei myöskään analysoida yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Tiedonkeruun tavoitteena onkin usein tarkentaa suuntaa tuotteen sisällöllisiin päätöksentekoihin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–58, 62.) Opinnäytetyö sijoittuu prosessina ajallisesti pitkälle ajanjaksolle, joten opinnäytetyöpäiväkirjan kirjoittaminen tukee muistia ja toimii siten myös raportin kirjoittamisen tukena. Esimerkiksi ideat, pohdinnat sekä käyty keskustelut opinnäytetyöhön liittyen on hyvä kirjata ylös, samoin aiheeseen liittyvä lähdemateriaali. Myös kaikki muutokset jotka koskevat opinnäytetyötä, sen tavoitetta ja toteuttamistapaa, on tärkeää kirjata ylös muutosprosessin kuvaamiseksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19–20.)

Opinnäytetyöraportin kirjoittaminen on olennainen osa oppimisprosessia. Teoria-aineistoa kerätessä ja käsiteltäessä myös lähdekriittisyys on otettava huomioon. Kirjoitusprosessin edetessä aineistoa tulee järjestellä ja tarpeen mukaan karsia. Koko prosessin ajan tulisi mielessä pitää työn tavoite, valittu menetelmä ja viitekehys, lukijaa unohtamatta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 66–68.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen tekstiosuuteen sisältyy kaksi erillistä kirjoitusprosessia. Ensimmäinen on tuotoksen teksti, jossa kirjoitustavan tulisi palvella lukijaa parhaiten. Toinen vaihe on kirjoittaminen tuotoksen valmistelu- ja suunnitteluprosessista. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 129.)

5.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyöni tarkoitus on selvittää mitä ikäihmisille suunnatun kevyesti tuettua asumispalvelua tarjoavan yrityksen perustaminen edellyttää. Tämän takia täytyi muun muassa perehtyä siihen minkälaisia muutoksia ikäihmisten toimintakykyyn ja elämänlaatuun tulee ikääntymisen myötä. Myös asuinympäristön vaikutukset mielekkään elämän sekä toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta olivat oleellinen osa raporttia. Tämän teoriapohjan perusteella pystyin ymmärtämään, minkälaista palvelua ikäihmisille on tarjottava, jotta laadukkaan asumispalvelun kriteerit täyttyvät. Tuotoksena opinnäytetyössä on tälle kyseiselle yritykselle tehtävä liiketoimintasuunnitelma. Liiketoimintasuunnitelman tehtävänä on selkeyttää ajatukset ja suunnitelmat toteutettavasta yrityksestä sekä luoda realistinen kuva yrityksen mahdollisuuksista nyt ja tulevaisuudessa.

5.3 Aikaisemmat tutkimukset aiheesta

Liiketoimintaan liittyvien opinnäytetöiden määrä sosiaali- ja terveysalalla ei ole kovin suuri. Hoivakotien toimintaa, kuten toimintakyvyn ylläpitämistä tai viriketoimintaa käsitteleviä töitä sitä vastoin löytyi useampikin. Hoitotyön koulutusohjelman puolelta löytyi kuitenkin myös liiketoimintasuunnitelmia sosiaali- ja terveysalan yrityksille. Esimerkiksi Katja Alvas ja Nina Saukko (2015) Laurea-ammattikorkeakoulusta ovat tehneet ”Sairaanhoitaja sosiaali- ja terveysalan yrittäjänä” opinnäytetyön, jonka tuotoksena on liiketoimintasuunnitelma kotisairaanhoito-yritykselle. Työssä on huomioitu Suomen ikääntyvä väestö sekä kuntien tavoite laitospaikkojen vähentämisestä. Liiketoimintasuunnitelmaa tehdessä työn tulosta

on vaikea arvioida, koska itse yritystoimintaa ei vielä ole, mutta laskelmien perusteella suunnitelma voidaan todeta toteuttamiskelpoiseksi.

Jemmi Matilainen, Elisa Poutanen ja Kati Susi (2011) tarkastelivat opinnäytetyössään ” Ikäihmisten sosiaalinen toimintakyky ja toimijuus hoitokodissa”, onko ikäihmisten sosiaalinen toimintakyky ja toimijuus muuttunut hoitokotiin muutettaessa, ja mitkä tekijät hoitokodeissa vahvistavat tai heikentävät ikäihmisten kokemaa toimintakykyä ja toimijuutta. Tuloksena selvisi, että vanhukset kokivat elämänsä hoitokodissa tyydyttäväksi ja mielekkääksi useista luopumisista huolimatta. Sosiaalinen toimintakyky ja toimijuus ilmenivät omassa kodissa asuttaessa eri tavalla kuin hoitokodissa. Hoitokodissa toimijuuden modaaliteeteista painottuivat kykeneminen, täytyminen ja voiminen, jotka heijastavat enemmän esteitä, pakkoja ja rajoituksia. Kotona asuttaessa esiin nousivat osaaminen, haluaminen ja tunteminen, joten elämä on siellä tavoitteellisempaa ja sisältää enemmän mahdollisuuksia.

Katri Koskisuulla ja Tarja Parviaisella (2017) opinnäytetyössä ”Kohti aktiivista osallisuutta Sireenipihassa – pienet arjen muutokset” oli päämääränä kehittää Joensuussa sijaitsevan Sireenipihan tehostetun palveluasumisen yksikön toimintakulttuuria asukkaiden osallisuuteen ja oman elämän hallinnan suuntaan. Tavoitteena oli asukkaiden voimavaroja aktivoivan työskentelykulttuurin kehittäminen tehostettuun palveluasumiseen asukkaiden ja henkilökunnan kesken. Lopputuloksena oli mallinnus kehittämistyön prosessista, jolla voitiin pienin askelein muuttaa työtappaa siihen suuntaan, että tehostetun palveluasumisen asukas on itse oman elämänsä keskiössä. Palautteen mukaan ajatusmalli on projektin myötä kääntynyt enemmän huomioimaan asukkaan yksilöllisiä tarpeita.

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Menetelmälliset valinnat

Selvityksen tekeminen on yksi osa toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamisesta, jonka lisäksi toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina joku konkreettinen tuote, kuten tässä tapauksessa liiketoimintasuunnitelma. Ohjeistusten ja tietopakettien kohdalla lähdekritiikki on tärkeässä asemassa ja tuleekin pohtia, mistä tiedot työhön hankitaan. Lähteinä voi käyttää mm. kirjallisuutta, tutkimuksia, Internetiä, lehtiä ja artikkeleilta, lakia ja asetuksia sekä konsultaatioita alan ammattilaisilta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytäntöjä käytetään hieman väljemmässä merkityksessä kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, vaikka tiedon keräämisen keinot ovatkin samat. Tutkimus toimiikin lähinnä selvityksen tekemisenä ja yhtenä tiedonhankinnan apuvälineenä, koska opinnäytetyö nojautuu osittain teoriaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51–57.)

Opinnäytetyöni tietoperustana käytin aikaisempaa alan kirjallisuutta, artikkeleita, asiantuntijoiden lausuntoja sekä organisaatioiden ja tutkimuslaitoksien tilastoja ja julkaisuja. Ensin perehdyin ikärakenteen muutokseen sekä ikääntymisen vaikutuksiin elämänlaadussa sekä toimintakyvyssä. Lähtökohtana oman asumisyksikön perustamisessa on nimenomaan ikäihmisten elämänlaadun parantaminen, joten ikääntymisen mukanaan tuomat haasteet tulee ymmärtää. Elämänlaatuun vaikuttavat monet ympäristötekijät, joten seuraavaksi keräsin tietoa erilaisista asumisratkaisuista meiltä ja maailmalta. Näiden esimerkkien avulla pystyin hahmottelemaan oman yritykseni toimintamallia. Tuotoksen sisällön eli liiketoimintasuunnitelman tekemistä varten selvitin, mitä yrityksen perustaminen teoriassa vaatii. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyttä säätelevät monet lait ja asetukset, jotka asettavat omat haasteensa yritystä perustettaessa.

Opinnäytetyöni on kehittämisprosessi ja tarkemmin voidaan ehkä puhua tutkimuksellisesta kehittämistoiminnasta, jota kuvaan lineaarisesti vaiheistettuna. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan suhdetta voidaan ajatella siten, että kehittäminen soveltaa tutkimusten tietoa. Tutkimuksen tuottamaa uutta tietoa voidaan

siten soveltaa käytäntöön. Työskentely etenee tavoitteen määrittelystä suunnitteluun, siitä toteutukseen ja lopulta prosessin päättämiseen ja arviointiin. Lineaarista mallia voi paikoin arvostella siitä, ettei se ota huomioon inhimillisiä, kulttuurisia ja sosiaalisia tekijöitä, vaan etenee kuin ilman häiriötekijöitä. Tällöin kehittämistoiminta saattaa näyttää todellisuutta yksinkertaisemmalta. (Salonen 2013, 14–15.) Toisaalta työni kuitenkin on hypoteettinen ja käsittelee ihmisryhmää ja heidän tarpeitaan vain yleisellä tasolla, joten se ei mielestäni ole ongelma. Tietoperustaa kerätessä on kuitenkin laajasti otettu huomioon asiakasryhmä ja toiminnan haasteet.

6.2 Tavoitteen määrittely ja suunnittelu

Lineaarisen mallin mukaan työskenneltäessä ensimmäiseksi prosessille määritellään tavoite, joka perustuu johonkin yksittäiseen ideaan, tunnistettuun tarpeeseen tai ulkoiseen paineeseen, kuten toimintaympäristön muutostarpeeseen. Tavoitteen määrittely pyritään pitämään selkeänä ja rajattuna. Suunnitteluvaiheessa voidaan laatia riskianalyysi ja miettiä prosessiin osallistuvia tahoja, sekä kartoittaa aiotun hankkeen edellytyksiä. Suunnittelun tuloksena syntyvät suuntaviivat toteutukselle aikatauluineen. (Toikko & Rantanen 2009, 64.)

Ikäihmisten asema ja kohtelu vanhustenhoidossa on puhuttanut muun muassa mediassa jo niin kauan, että se tuskin keneltäkään on jäänyt huomaamatta. Siksi tarve kehittää ikäihmisten palveluita on mielestäni suuri ja juurikin asumispalvelun myötä voi olla mahdollisuus huolehtia ihmisen hyvinvoinnista kokonaisvaltaisesti. Toisaalla perehdyttyäni muiden pohjoismaiden ratkaisuihin ikäihmisten elinympäristöistä ja palveluista, joudun toteamaan, että ongelma vaatii suurta asennemuutosta koko yhteiskunnalta. Pelkkä laitospaikkojen poistaminen tai vähentäminen ei riitä. Yksityisten isojen palveluntarjoajien saama huono maine lainlyöntien myötä taas kannusti tarkastelemaan oman yritystoiminnan mahdollisuuksia. Vaikka se ei ratkaisekaan kaikkia ongelmia, olisi se kuitenkin askel eteenpäin.

Opinnäytetyöaiheeni esitellessä oli vielä epäselvää, mihin suuntaan työtä pitäisi lähteä viemään ja mitkä ovat oleellimmat asiat. Toivoin lähtökohtien olevan

ikäihmisten hyvinvoinnissa eikä yritystoiminnan perusajatuksessa, eli tuloksen tekemisessä. Haasteeksi muodostuikin yhdistää nämä kaksi puolta. Suunnitteluvaiheessa perehdyin alustavasti teorian tietoon ja pyrin hyödyntämään oppimaani erilaisilta ikäosaamiseen liittyneiltä kursseilta. Lisäksi hahmottelin prosessin runkoa kokonaisuudessaan sekä mietin toteutustapoja. Tuotoksen runkoa ja sisältöä taas suunnittelin alustavasti, koska uskoin kokonaisuuden tarkentuvan vain tekemisen myötä.

6.3 Toteutus

Kehittämistoiminnan toteutus lineaarisessa mallissa perustuu ideointiin, kokeiluun ja mallintamiseen. Ideointi on sellainen asia, joka nousee esille jo suunnitteluvaiheessa ja siihen palataan toteutuksen yhteydessä, jolloin näkemystä voidaan laajentaa ja tarkastella uudestaan. Tärkeintä on kuitenkin miettiä, kuinka asetettu tavoite voidaan saavuttaa. Kehittämistoiminnassa asioita tulee priorisoida, koska kaikkea ei voida toteuttaa. Kehittämistoiminta on pääsääntöisesti konkreettista tekemistä, kuten esimerkiksi toimintatapojen kehittämistä ja käytännön kokeilua tietyissä jaksoissa. Näin saadaan arviointien kautta nopeasti tuloksia ja tarvittaessa tehtyä muutoksia. (Toikko & Rantanen 2009, 59–60.) Liiketoimintasuunnitelma perustuu isolta osalta laskelmiin, jolloin lopputulos eli kannattavuus on pääteltävissä ilman ”konkreettista tekemistä”.

Toteutusvaihe jakautui sekä ajallisesti että työmääräisesti aika tasaisesti raportin ja tuotoksen tekemiseen ja miellänkin molemmat yhtä olennaiseksi osaksi kokonaisuuden kannalta. Vaikka tuotos eli liiketoimintasuunnitelma onkin tärkeässä roolissa toiminnallisessa opinnäytetyössä, ei se ilman laajaa tietoperustaa olisi toteutunut. Toteutusvaiheen alussa lähdin siis kartoittamaan tietoperustaa, ikään-tyvän yhteiskunnan tilannetta ja mahdollista suuntaa palveluiden suhteen. Oleellista oli kartoittaa myös niitä tekijöitä, jotka edistävät ikäihmisten hyvinvointia, koska siitähän koko opinnäytetyössä pohjimmiltaan on kysymys. Sen sijaan, että olisin perehtynyt laajasti Suomessa ja Joensuussa toimiviin hoitokoteihin, kävin läpi pohjoismaisia malliesimerkkejä ikäosaamisesta ja palvelujärjestelmästä. Ne

antoivat ainakin ideoita siihen, kuinka vanhuspalvelua voisi mahdollisesti toteuttaa isommassa mittakaavassa.

Liiketoimintasuunnitelmaa tehdessä etenin rakentamani tietoperustan ohjeistuksen mukaan. Sen perusteella loin ensin lomakemaisen pohjan, johon oli helpompi hahmotella suunnitelman runkoa ja selvitettäviä asioita. Itse suunnitelmaa aloin täyttämään pikkuhiljaa aloittaen perusasioista ja siirtyen selvitystä vaativiin. Miksi haluan perustaa yrityksen ja mikä sen merkitys on minulle ja yhteisölleni, ovat asioita, jotka tulevat minusta ja halustani tehdä. Markkinapohjaiset perustelut, kuten markkina-alueen tilanne ja kilpailijat, pääoman tarve, rahoitus ja vakuudet, myyntikate ja tulosbudjetti ynnä muut ovat sellaisia asioita, jotka täytyy selvittää niin sanotusti faktojen kautta.

Olemassa olevat yritykset eivät auliisti kerro hintojaan, mutta Siun soten ylläpitäjästä palvelusetelituottajien luettelosta sain selville palveluasumisen hinnoittelua erikokoisilla yrityksillä. Tämän perusteella pystyin hinnoittelemaan myös omat palveluni. Palvelusetelin tulee kattaa päivän ateriat ja virikkeellinen toiminta huolenpidon lisäksi, mutta toimintaa on hankala hinnoitella. Siksi päivän aterioille on tarkat euromäärät, mutta toiminnan kustannukset jäävät suurpiirteisemmiksi.

Yrittäjänä toimivan henkilön konsultointi oli ensiarvoisen tärkeää tuotoksen eli liiketoimintasuunnitelman toteutuksen kannalta. Koska kokemusta siltä puolelta ei itselläni ole, olisi moni oleellinen asia jäänyt huomioimatta. Päällimmäisenä esteenä ja ongelmana alkuperäiselle suunnitelmalleni oli tietenkin toiminnan kannattavuus. Palveluasumisen tuottaminen ilman palvelusetelitoimintaa on lähes mahdotonta tai ainakin niin raskasta yrittäjälle, että toiminta todennäköisesti lopuisi ennen alkujaan. Kuluja tulee monista sellaisista asioista, joita ei työntekijänä todennäköisesti koskaan tule ajatelleeksi ja ne kaikki vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen. Toimintaa ja toimenkuvaa joutui siis uudelleen suunnittelemaan ja muuttamaan kannattavan lopputuloksen saamiseksi.

6.4 Päättäminen ja arviointi

Lineaarisessa mallissa yhtenä kehittämistoiminnan arvioinnin tehtävänä on prosessin mahdollinen uudelleen suuntaaminen. Arviointia voidaankin ajatella eräänlaisena kehittämisprosessin solmukohtana, jossa kehittämisen perustelua ja toteutusta puntaroidaan. Tässä vaiheessa on hyvin tavallista, että tavoitteet ja keskeiset toimintatavat muuttuvat jonkin verran alkuperäisestä. (Toikko & Rantanen 2009, 61.)

Tuotoksen arvioinnissa tärkeässä roolissa oli konsultoimani yrittäjä, joka opasti ottamaan huomioon myös ne pienet mutta oleelliset seikat yritystoiminnasta. Häneltä saatujen ideoiden sekä muun muassa internetistä löytämieni mallien pohjalta muokkasin liiketoimintasuunnitelmani sen lopulliseen muotoon. Lopputulos ei ole sitä mitä olin alun perin ajatellut, koska se ei olisi ollut realistinen. Vaikka työ on kuvitteellinen, ei siitä olisi mitään hyötyä jos se ei olisi todenmukainen, vaikei se suoraan toteutettavissa olisikaan.

Arvioinnin apuvälineenä käytin työpäiväkirjaa, johon kirjoitin ylös suunnitelmia, aikatauluun liittyviä asioita sekä tuntemuksia ja ajatuksia, joita prosessin aikana nousi esiin. Koska tein työtäni yksin ja olin itse itseni toimeksiantaja, ei minulla ollut paljon mahdollisuuksia käydä keskusteluja ja ajatusten vaihtoa kenenkään kanssa. Silloin on tietenkin riski lähteä viemään työtä kohti väärää suuntaa näkemättä sitä itse. Opinnäytetyötä ohjaavien opettajien ohjauksikäynneillä oli paras mahdollisuus saada perspektiiviä työhön ja tärkeimpiin seikkoihin. Ohjausten herättämät ajatukset ja niitä seuranneet muutokset kirjasin ylös työpäiväkirjaan myöhempää tarkastelua varten.

Raportin kirjoittaminen on ollut työstä ja varsinkin pidemmät tauot joita prosessin aikana on tullut, ovat saaneet langat karkaamaan käsistä. Ajatusten uudelleen järjestäminen ja eteneminen ottavat aina oman aikansa. Viimeisin ohjauksikäynti oli taas hyvä suunnan näyttäjä ja sen pohjalta sain raporttini loogisemmaksi.

Viimeistelyvaiheeseen on kuulunut liiketoimintasuunnitelman selkeyden tarkastelua, koska visuaalinen ilme ei varsinaisesti ole tuotoksen oleellinen osa. Tämän

takia päätin vielä lopuksi lisätä tuotokseen niin sanotun esitteen / mainoksen yrityksestä. Koska yritystä ei vielä ole olemassa, eivät tiedot tietenkään pidä paikkaansa. Mainoslehtinen kuitenkin mielestäni toi tuotoksen hieman lähemmäs todellisuutta. Tavallaan on jotain käsin kosketeltavaa siitä yrityksestä.

7 Tuotoksen esittely

Liiketoimintasuunnitelmani (Liite 2) on kokonaisuudessaan kahdeksan sivun mittainen selvitys perustettavan yrityksen ja yrityksen perustajien tiedoista, taidoista sekä visiosta. Liiketoimintasuunnitelma on tehty lomakemaiseen muotoon, eli visuaalista ilmettä ja selkeyttä tuomaan olen rajannut tekstiosiot omiin ruutuihinsa ja otsikoinut ja alaotsikoinut ruudut.

Ensimmäisellä sivulla kerrotaan perustiedot perustettavasta yrityksestä, eli toimiala, toiminta-ajatus, toiminta-alue ja sijaintipaikkakunta. Yrittäjien perustiedoissa kerrotaan perustajien nimien lisäksi koulutustaustasta ja kokemuksesta, taloudellisista resursseista sekä motiiveista yrityksen perustamiselle. Esimerkiksi minun motiivinani on halu olla viemässä ikäihmisten asumispalveluita parempaan suuntaan, eli perustaa yritys joka toimii asiakaslähtöisesti ja takaa turvallisen ja hyvän elämän. Lisäksi motiivina on halu toimia yrittäjänä ja palveluiden kehittäjänä laajemminkin. Toisella sivulla tarkennetaan kuvausta yrityshankkeesta, kuten tarve/hyöty asiakkaalle, asiakasryhmä, imago ja palvelut. Tapa toimia kertoo muun muassa yrityksen johtavista arvoista, markkinoinnista, hinnoittelusta, taloudesta ja hallinnosta sekä johtamistavasta.

Kolmannella sivulla kerrotaan perustettavan yrityksen voimavaroista eli fyysisistä, taloudellisista ja henkisistä resursseista. Fyysiset voimavarat ovat tässä kuvaus toimitiloista, asiakaspaikoista ja kalusteista. Taloudelliset resurssit ovat käytävissä olevat varat ja velat ja henkiset voimavarat kertoo yrittäjien vahvuuksista. Visiossani ostan vanhan päiväkodin toimitilat Joensuun läheisyydestä ja

remontoin ne vanhusten asumisyksikköä varten. Taloudellisiin resursseihin lasken kiinteistön ostamiseen ja remontointiin käytettävissä olevat varat, eli sijoittamamme pääoman.

Kolmannelta sivulta alkaa myös laajempi osio, eli perustelut yrityksen perustamiselle ja suunnitellulle liikeidealle. Ensin käydään läpi markkinapohjaiset perustelut, joka alkaa yleisillä syillä. Näitä ovat tässä tapauksessa mm. nopeasti ikään-tyvä väestö ja yksin asuvien ikäihmisten ongelmat, näkemys toiminnan tarpeellisuudelle ja kysynnälle. Sitten kerrotaan tilanne markkina-alueella, eli esimerkiksi potentiaalisten asiakkaiden määrä Joensuussa. Kilpailutilanne ja kilpailijat on olennaisessa osassa, koska jos vastaavia yrityksiä on alueella jo useita, ei uudelle ehkä enää ole sijaa. Suunnitelmassa tulee siis käydä läpi kilpailutilanne, sekä tuoda esiin oman yrityksen kilpailuedut. Omana kilpailuetuna voisin pitää esimerkiksi yksikön pientä kokoa, joka mahdollistaa asukkaiden yksilöllisen kohtaamisen.

Perustajista johtuvat syyt kertovat yrityksen perustajista, eli minusta ja kumppanistani sen, miksi me olemme pätevä ja oikeat ihmiset perustamaan tämän yrityksen. Perustelut suunnitellulle liikeidealle puolestaan kertoo liiketoiminnallisista ratkaisuista, kuten hyvistä ja edullisista tiloista, jotka soveltuvat toimintaan loistavasti. Hyvä hoitopaikka pystyy myös tehostamaan palvelujaan, kun vanhuksen kunto huononee. Näin vältetään siirtelemästä vanhusta tarpeettomasti hoitopaikasta toiseen.

Sivulta viisi alkaa liiketoimintasuunnitelmasta niin sanottu oleellisin osuus eli laskelmat. Visio on kuvaus yrityksen mahdollisista tulevaisuudenkuvista joka on tehty myös numeroina, jolloin asetettiin tavoite liikevaihdolle nyt ja muutaman vuoden päähän. Omassa suunnitelmassani liiketoiminta voisi kasvaa laajentamalla, minkä omat toimitilat mahdollistavatkin. Samalla periaatteella käsitellään myös pääoman tarve ja rahoitus. Yrityksen kannattavuus lasketaan sivulla kuusi. Myyntikatetarve, myynti- ja myyntikatebudjetit sekä tulosbudjetti kertoo onko yrityksen toiminta kannattavaa ja mikä on sen tulos. Sitä varten minun tuli selvittää muun muassa asumispalveluiden palvelusetelien arvo ja mitä se pitää sisällään,

koska totesin, että ilman mahdollisuutta olla palveluntuottaja, yritys ei olisi kannattava.

Lopuksi viimeiseltä sivulta löytyy SWOT-analyysi, joka kertoo meidän vahvuudet ja heikkoudet, eli niin sanotut yritykseen sisäisesti vaikuttavat tekijät sekä mahdollisuudet ja uhkatekijät. Jälkimmäinen analysoi yrityksen ulkopuolisia ja tulevaisuudessa tapahtuvia tekijöitä, jotka voivat sekä edesauttaa että hankaloittaa yrityksen toimintaa. Esimerkiksi Sote (sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen), joka on tällä hetkellä hieman epäselvä, voi tulevaisuudessa olla sekä uhka että mahdollisuus. Alla Kuviossa 2 on SWOT-analyysi liiketoimintasuunnitelmastani (Liite 2).

SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ammattitaito ja kokemus • Edulliset ja toimivat tilat sopivalla sijainnilla • Itsenäisesti toimeentulevat ikäihmiset eivät vaadi niin suurta henkilökuntaa 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toisen osakkaan kokemattomuus yrittäjyydestä, toisen kokemattomuus vanhustyöstä • Emme ehkä pystykään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyvän väestön myötä kysyntä on kasvussa • Ihmisillä on halua ja mahdollisuuksia panostaa omaan hyvinvointiinsa • Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen (Sote) 	<p>Uhkatekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilpailu kiristyy uusien toimijoiden myötä • Oma jaksaminen, jonka myötä palvelun laatu heikkenee • Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen (Sote)

Kuvio 2. SWOT-analyysi liiketoimintasuunnitelmasta (Liite 2.)

Viimeiseltä sivulta löytyy myös liiketoimintasuunnitelman päättävä yhteenveto, jossa kerron yrityksen aikeista tiivistetysti. Lyhykäisyydessään siinä nostan esille liiketoimintaa puoltavia sekä vastaan puhuvia tekijöitä.

Päätin vielä lopuksi tehdä yritykselle mainosesitteen, jotta tuotos konkretisoituisi hieman. Tuollaisen kuvitteellisen mainoksen tekeminen liiketoimintasuunnitelman yhteydessä voi olla hyväkin ajatus, sillä se antaa jotain käsin kosketeltavaa myös mahdollisille rahoittajille sekä muille tahoille, jotka pitäisi vakuuttaa.

8 Pohdinta

8.1 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyöprosessini on jaettu eri osa-alueisiin lineaarisen mallin mukaan eli tavoitteen määrittelyyn ja suunnitteluun, sitä kautta toteutukseen ja lopulta prosessin päättämiseen ja arviointiin. Menetelmänä lineaarinen malli oli minulle toimiva, koska se eteni luontevasti vaihe vaiheelta kuitenkin rajoittamatta tai liikaa ohjaamatta tekemistä. Pystyin siis aloittamaan työskentelyn vaikka tuotoksen lopullinen muoto olikin vielä epäselvä. Opinnäytetyönsuunnitelmani keväällä 2018 pitikin sisällään vain ajatuksen hyvinvointialan yrittäjyydestä ikäihmisten parissa ja toiminnallisen opinnäytetyön mukaisesti tuotoksen, joka tulisi olemaan liiketoimintasuunnitelma tulevaisuudessa perustettavalle yritykselle.

Loppuvuodesta 2018 aloitin opinnäytetyön tekemisen tietoperustan kokoamisella ja samalla hahmotellen yrityksen muotoa liiketoimintasuunnitelmaa varten. Tietoperustan kasaaminen oli suhteellisen helppoa materiaalin saatavuuden puolesta, mutta oleellisimman tiedon esille tuonti ja johdonmukaisuus tekstissä olikin huomattavasti vaikeampaa. Yksin tehdessä ei voi jakaa näkemyksiään reaaliaikaisesti kenenkään kanssa. Raporttia harvoin kootaan kappale kerrallaan, koska kokonaisuuden hahmottaminen vaatii kokonaisuuden työstämistä. Tämän seurauksena sokeutui tekstille ja ilmaisulle, jolloin raportin saaminen sellaiseen muotoon, että se avautuisi lukijalle, oli vaikeaa.

Lisäksi vähäinen kokemus liiketaloudesta sekä yrityksen pyörittämiseen vaadittavista seikoista tekivät työstä haastavaa, jonka seurauksena tuotosta täytyi tarkastella ja korjata useampaan otteeseen. Se oli kuitenkin oppimisen kannalta

hyvä asia, koska jouduin niin sanotusti poistumaan mukavuusalueeltani syvemmin yritystoiminnan perusteisiin. Ideointivaiheessa piti pohtia mahdollisuuksien lisäksi myös yrityksen merkitystä ja sen tarpeellisuutta nyky-yhteiskunnalle. Hoitokodit ovat usein kritiikin kohteena, joten voisi ajatella, että tärkeämpää olisi keksiä jokin täysin uudenlainen muoto vanhustaloukselle.

Yhtenä opinnäytetyön tavoitteista oli kehittää itseäni niin ikäosaamisen saralla kuin mahdollisena yrittäjänäkin. Prosessin aikana keskityin haalimaan mahdollisimman paljon tietoa ikäihmisten toimintakykyyn ja hyvinvointiin liittyen. Sen tiedon avulla suunnittelin yritykseni toimintaa ja tarjottavia palveluita. Prosessi kokonaisuudessaan on ollut tasapainottelua ikäosaamisen ja liiketalouden taitamisen välillä ja molemmat tulisi tietenkin hallita, jos yritys toteutuisi. Laajan tietoperustan oletan hyödyttävän itseni lisäksi myös muita aiheesta kiinnostuneita.

8.2 Tuotoksen arviointi

Yrityssuunnitelmaa tehdessä on hyvä kysyä itseltään, että onko minusta yrittäjäksi? Osaanko tarpeeksi ja olenko tarpeeksi sinnikäs saavuttamaan tavoitteeni? Onko perustettavan yrityksen liikeidea sellainen, että se voi menestyä? Vaikka nämä kaikki edellytykset täytyisivät, voi yrityshanke silti epäonnistua. Syynä voi olla tekijät yrityshankkeessa, kuten koko, väärä toimintamalli tai huono ajoitus. (Hoffrén 2002, 5.) Näiden ajatusten ja kysymysten kanssa suunnittelin yritystäni, mutta vasta käytännön toteutuksen myötä kysymyksiini voi saada vastauksen. Jos yritystä lähtisin perustamaan nyt heti, olisin kuitenkin mahdollisuuksiini luotavainen. Liiketoimintasuunnitelma ei kuitenkaan ole tällä hetkellä suoraan toteuttamiskelpoinen, koska tuotoksen ympäristö on liian hypoteettinen täsmälliseen suunnitteluun.

Itse tuotos eli liiketoimintasuunnitelma on mielestäni selkeä ja se sisältää kaiken oleellisen uuden yritysidean suunnittelun kannalta. Toki tulee muistaa, että yritys on kuvitteellinen, joten sisältö ei ole tarkka eikä siten täysin todenmukainenkaan. Liiketoimintasuunnitelman alkuperäinen tavoite oli toimia oppimateriaalina tekijälleen, eikä sitä ollut tarkoitus julkaista työn yhteydessä juurikin sen epätarkkuuden

vuoksi. Liiketoimintasuunnitelman rungosta tuli mielestäni kuitenkin selkeä ja toisaallakin hyödynnettävä, joten päätin julkaista sen.

Viimeiseksi lisäykseksi tehty mainos yritykselle on hyvä lisä mutta vaatisi hieman muokkausta ennen käyttöön ottoa. Tärkein muutos olisi värimaailma. Värit ovat liian kirkkaat eikä kunnan kontrastia synny, jolloin lukeminen voi olla haastavaa. Puna-vihersokeus voi myös olla este esitteen lukemiselle. Esite on kuitenkin tarkoitettu jaettavaksi mahdollisille asiakkaille sekä mainokseksi julkisiin tiloihin, kuten terveyskeskuksiin, joten selkeys mutta erotettavuus on tärkeää.

8.3 Luotettavuus ja eettisyys

Eettisen hoidon perustana tulisi olla ikäihmisen kohtelu yksilönä, jolloin hoito lähtee hänen omista tarpeista ja toiveista hänen arvojaan ja näkemyksiään kunnioittaen. Valitettavan usein ikäihmisten omista kertomuksista käy ilmi, ettei heidän toiveitaan ja tarpeitaan kuulla. Ikääntyneen omaa elämää koskevia toiveita voitaisiin kuitenkin varmasti toteuttaa riippumatta hoitopaikasta, jos asiaan vain kiinnitettäisiin tarpeeksi huomiota. (Etene 2008, 4,17.)

Ennen vanhemmista ehkä huolehdittiin perheen piirissä, mutta tänä päivänä se on monelle joko mahdotonta tai siihen ei ole halua. On hienoa, että joku haluaa perustaa yrityksen ja ottaa huolettavakseen vanhukset, jotka eivät enää pärjää kotonaan. Eettiseltä kannalta voidaan toki miettiä onko toisen ahdingolla oikein tienata ja kuinka paljon. Asia on hyvin ristiriitainen, koska työllä tulee kuitenkin ansaita eivätkä palvelut ole ilmaisia tuottajillekaan mutta resurssit ja eläkkeet ovat suhteessa pienet.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on julkaissut 2012 ohjeistuksen Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa, jossa määritellään mitä hyvä tieteellinen käytäntö on. Tavoitteena on yhtenäistää ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia, edistää hyvää tieteellistä käytäntöä sekä ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä. (Arene ry 2019.) Tämä edellyttää opiskelijalta rehellisyyttä ja huolellisuutta niin tutkimustyössä kuin tulosten talentamisessa ja esittämisessä sekä niiden arvioinnissa. Myös tiedonhankinta-,

tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä. Muiden tutkijoiden työtä tulee tietenkin kunnioittaa ja tällä tarkoitan mm. asianmukaista lähteisiin viittaamista.

Opinnäytetyössäni pyrin toteuttamaan luotettavuutta ja eettisiä periaatteita olemalla avoin, rehellinen ja huolellinen. Kirjallisia lähteitä käyttäessäni pyrin etsimään ajankohtaista tietoa sekä vertailemaan useampia lähteitä samasta aiheesta. Myös lähdeviitteiden merkitsemisessä pyrin kiinnittämään huomiota erityiseen huolellisuuteen. Tutkimusmenetelmäni ei edellyttänyt tutkimusluvan hankkimista ja koska olin itse itseni toimeksiantaja, vastuut ja velvoitteet rajoittuivat siihen, että voin selkä suorana esitellä työni.

8.4 Oppimiskokemukset ja hyödynnettävyys

Jo sosionomiopintojeni alussa minulla oli taustalla ajatus siitä, että tulevaisuudessa voisin toimia alalla yrittäjänä. Selkeää visiota ei ollut, mutta viimeiset puolitoista vuotta vanhustyön eri osa-alueisiin keskittyneet kurssit ja yleinen tietämys vanhustenhoidon nykytilasta ja tulevaisuuden skenaariot ovat vahvasti viitoittaneet sitä tietä. Vaikka ajatus itsensä työllistamisestä on houkutteleva, päällimmäisenä tavoitteenani on kuitenkin nimenomaan ikäihmisten elämänlaadun ja elinolojen kehittäminen parempaan suuntaan. Tiedän että alalla on haasteensa, mutta uskon, että muutos on mahdollinen ja nykyiset uutiskuvat saadaan käännettyä positiiviseen suuntaan.

Opinnäytetyön suunnittelua hankaloitti hieman se, että liiketoimintasuunnitelma ei sinällään ole sosionomille näytönpaikka omista kyvyistään alaan liittyen. Täytyi siis miettiä, minkä näkökulman työhön otan ja mihin keskittyä eniten. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotos on tietenkin oleellisessa roolissa, joten liiketoimintasuunnitelman tulee olla hyvä ja ajatuksella tehty. Miten siis tuoda esille se oma sosiaalialan osaaminen, kun tuotos keskittyy enemmän liiketalouteen?

Vaikka olenkin työhöni tyytyväinen, olen kuitenkin enemmän mieltynyt opinnäytetyöni ideaan kuin itse toteutukseen. Ymmärrettävästi oman haasteensa työlle

toi hypoteettinen asetelma ja erilaiset skenaariot mitä jouduin luomaan. Oikeastaan mitään konkreettista kosketusta tuotokseen ei saanut mistään koko prosessin aikana. Vaikka miellänkin saaneeni tästä paljon oppia tulevaisuutta ajatellen, en voi olla pohtimatta toisenlaisen työn tekemisen olevan mielekkäämpää.

Oma oppimistavoitteeni tässä työssä oli lisätä ammatillista osaamista ja ymmärrystä ikäihmisten tarpeista sekä yrittäjyyden perusteista. Jälkimmäinen osoittautui haastavaksi, koska opiskelun aikana paneudutaan harmillisen vähän yritysmaailmaan ja mahdollisuuksiin itsensä työllistämiseksi. Valinnaisissa kursseissakin olin keskittynyt enemmän ikäosaamiseen. Oli mielenkiintoista perehtyä asumispalveluiden historiaan Suomessa ja muiden Pohjoismaiden tapoihin palveluiden järjestämisessä. Koin hyväksi poimia sieltä toimivia ratkaisuja ja lähteä niiden pohjalta kehittämään itseäni mahdollisena palveluntarjoajana.

Menestyvän yrityksen taustalla on hyvä ja huolellinen suunnittelu, ja hyvin tehtyä liiketoimintasuunnitelmaa voikin pitää yrityksen suunnittelun perustana. Sanonta hyvin suunniteltu on puoliksi tehty pitää tässäkin tapauksessa hyvin paikkansa. Kun liiketoimintasuunnitelma on laadittu kunnolla, on odottamattomien yllätysten riski pienempi. Liiketoimintasuunnitelman tarkoitus on antaa käsitys yrityksen tulevaisuuden kuvasta ja kannattavuudesta, minkä takia mm. taloudelliset laskelmat ja kilpailutilanteen huomioiminen ovat tärkeässä osassa. Myös mahdollisille rahoittajille, liikekumppaneille ynnä muille yhteistyötahoille on hyvä kuvata tulevaa yritystoimintaa. Varsinkin rahoitusta varten rahoittaja usein vaatii nähdä liiketoimintasuunnitelman arvioidakseen edellytykset kannattavaan toimintaan.

Oleellisinta tämän liiketoimintasuunnitelman tekemisessä oli antaa tekijälleen parempi kokonaiskäsitys suunnitteilla olevasta yritystoiminnasta. Suunnitelmaa tehdessä asioita tulee pohtia perusteellisesti ja usealta kannalta. Voikin ajatella, että kirjoitettu suunnitelma ei edes ole se tärkein asia, vaan asioiden perusteellinen pohtiminen. Liiketoimintasuunnitelma antaa yrittäjälle käsityksen siitä, kannattaako yritystä edes perustaa. Samoin se voi tuoda esille mahdolliset omat heikoudet ja vajavuudet, joihin tulisi varautua. (Osaava yrittäjä 2019a.)

Liiketoimintasuunnitelma toki hyödyttää eniten tekijäänsä, mutta raportin kattava tietoperusta ikäihmisten toimintakyvyn edellytyksistä, asuinympäristön vaikutuksista elämänlaatuun, asumispalveluista ja tietenkin sosiaali- ja terveysalan yrittäjyydestä antavat tietoa aiheesta kiinnostuneille. Tietoperusta voi auttaa näkemään ikäihmiset aktiivisina ja toimivina yksilöinä, joiden arvokkuutta ja itsemääräämisoikeutta tulee tukea voimavaralähtöisellä työllä. Ikäihmisten asuinympäristön ja asuinolojen tulisi tukea nykyistä paremmin itsenäistä selviytymistä. Jatkoa ajatellen raportissani on hyvä tietoperusta, jota voi hyödyntää asumispalveluita kehitettäessä. Samoin liiketoimintasuunnitelma on hyvä pohja, vaikkei sellaisenaan tietenkään ole heti käyttövalmis.

Lähteet

- Ahjopalo, J. 2015. Suuri vanhusten asumisyksikkö Senioripiha etenee Joensuuissa – lopulta yli 250 asukasta. Yle uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-7941125> 17.3.2018.
- Alvas, K., Saukko, N. 2015. Sairaanhoidaja sosiaali- ja terveystalalan yrittäjänä. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Arene ry. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ammattikorkeakoulujen%20opinn%C3%A4ytet%C3%B6iden%20eettiset%20suositukset.pdf> 1.5.2019.
- Etene. 2008. 2. painos. Vanhuus ja hoidon etiikka. Valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan (ETENE) raportti. <https://etene.fi/documents/1429646/1559070/ETENE-julkaisu+20+Vanhuus+ja+hoidon+etiikka.pdf/34d9870b-d612-4952-8265-dcb7961dc3ab/ETENE-julkaisu+20+Vanhuus+ja+hoidon+etiikka.pdf> 13.9.2019.
- Finlex. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 2011/922.
- Finlex. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalpalveluista 2012/980.
- Heikkinen, E. Kauppinen, M. Laukkanen, P. 2003. Toimintakyvyn ylläpitäminen ja sairauksien ehkäisy. Teoksessa Hietanen, A., Lyyra, T. (toim.) Iäkään väestön toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Sosiaali- ja terveystalministeriön selvityksiä 2003:2. Helsinki: Edita Prima Oy, 43–61.
- Hietanen, A., Lyyra, T. (toim.) 2003. Iäkään väestön toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Sosiaali- ja terveystalministeriön selvityksiä 2003:2. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hoffrén, S. 1999, päivitetty 2002. Perustettavan yrityksen liiketoimintasuunnitelman laatiminen. Helsinki: Oy Edita Ab. <http://www.oamk.fi/~raijaw/koulutus%202-8.5/Perustettavan%20yrityksen%20liiketoimintasuunnitelman%20laatiminen.pdf> 10.4.2019.
- Hujanen, M. 2019. Kotimaan uutiset. Iltta-Sanomat. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005978453.html> 19.8.2019.
- Jolanki, O., Leinonen, E., Rajaniemi, J., Rappe, E., Räsänen, T., Teittinen, O., Topo, T. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 47/2017 https://tietokaytoon.fi/documents/10616/3866814/47_ASUVA-loppuraportti+2017_NETTI.indd.pdf/81ebc84d-3636-4314-a2d5-a223b38d30d4?version=1.0 27.1.2019.
- Jämsen, A., Kukkonen, T. 2014. Ikä! Moninainen ikäosaaminen (toim.). Karelia-ammattikorkeakoulu. Julkaisuja B:24. <https://issuu.com/karelia-amk/docs/ika-moninainen-ikaosaaminen> 27.1.2019.
- Kainlauri, A. 2007. Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Helsinki: WSOYpro.

- Karvonen-Kälkäjä, A., Soback, D., Uusitalo, S. 2009. Minäkö hyvinvointialan yrittäjäksi? Ohjeita sosiaali- ja terveysalan yritystä suunnitteleville. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.
- Koskisuus, K., Parviainen, T. 2017. Kohti aktiivista osallisuutta Sireenipihassa – pienet arjen muutokset. Karelia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö
- Lähteenmäki, M. 2003. Koteja vanhuksille. Kajaani: Kainuun sanomat Oy.
- Matilainen, J., Poutanen, E., Saukko, K. 2011. Ikäihmisten sosiaalinen toimintakyky ja toimijuus hoitokodissa. Metropolia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Näslindh-Ylispangar, A. 2012. Vanhuksen terveyden, hyvinvoinnin ja hyvän elämän edistäminen. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Osaava yrittäjä. 2019 a. Yritystoiminta. Liiketoimintasuunnitelma. <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/liiketoimintasuunnitelma-1> 7.7.2019.
- Osaava yrittäjä. 2019 b. Yritystoiminta. Kannattavuus. <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/kannattavuus> 7.7.2019.
- Posintra. 2014. Sote-alan yrittäjyydestä. http://hyrrat.metropolia.fi/wp-content/uploads/2018/06/SOTE_opas.pdf 15.2.2019
- Rappe, E., Kotilainen, H., Rajaniemi, J., Topo, P. 2018. Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Helsinki: Ympäristöministeriö. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161060/YO_2018_Muisti_ja_ikaystavall_asuminen_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y 17.3.2019.
- Ruotsalainen, K. 2016. Vanheneva väestö ja alhainen työllisyys korkean huolto-suhteen taustalla. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/vanheneva-vaesto-ja-alhainen-tyollisyys-korkean-huolto-suhteen-taustalla/> 6.1.2019.
- Räsänen, R. 2018. Hyvää elämänlaatua ikääntyneille. Keuruu: Printek.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia toiminnalliseen ja tutkimukselliseen opinnäytetyöhön. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> 19.4.2019.
- Sinervo, T. Noro, A. Tynkkynen, L. Sulander, J. Taimio, H. Finne-Soveri, H. Lilja, R. Syrjä, V. 2010. Yksityinen vai kunnallinen palveluasuminen? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 34/2010. Helsinki: Yliopistopaino.
- Siun sote. 2017a. Ikäihmisten asumispalveluiden myöntämisen perusteet ja sisältö 1.1.2017 alkaen. Yhtymähallitus. http://www.siunsote.fi/documents/4823935/4967711/siunsote_ikaihminen_palvelut_myontamisperusteet2017.pdf/a6e56d90-69d3-44b9-9770-354d2b725b4a 11.4.2019.
- Siun sote. 2017b. Palvelusetelisääntökirja. Ikäihmisten asumispalvelut. 1.4.2018 alkaen. Yhtymähallitus. https://www.siunsote.fi/documents/4823935/5055271/Palvelusetelis%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6kirja_Ik%C3%A4ihmisten+asumispalvelut.pdf/3a3fe548-3998-4184-ac53-815d4713e987 15.7.2019.
- Siun sote. 2018. Palvelusääntökirja. Yleinen osio. Yhtymähallitus. https://www.siunsote.fi/documents/4823935/5055271/Palvelusetelis%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6kirja_yleinen+osio/c84cab0f-4e12-4cb8-98a5-c042380c6d5c 15.7.2019.
- Suomen Setlementtiliitto. 2019. Esteettömyys. <https://www.setlementti.fi/yhdessa-mukana/yhdessa-mukana-projekti/arvokas-vanhuus/esteettomyys/> 17.3.2019

- Talvenheimo-Pesu, A. 2009. Ikäihminen ja ympäristö vuorovaikutuksessa. Teoksessa Mäkinen, E., Kruus-Niemelä, M., Roivas, M. (toim.) Ikäihmisen hyvä elämä – Ympäristön merkitys vanhustenkeskuksessa. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Tutkimukset ja raportit 1:2009. Helsinki : Yliopistopaino, 52-62.
- Tamminen, N., Solin, P. (toim.) 2013. Mielenterveyden edistäminen ikääntyneiden asumis- ja hoivapalveluissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 27/2013. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Toimintakyvyn ulottuvuudet. <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on/toimintakyvyn-ulottuvuudet> 15.1.2019
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2017. Yksityinen palvelutuotanto sosiaali- ja terveystalouden palveluissa 2009. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/yksityiset-sosiaali-ja-terveyspalvelut/yksityinen-palvelutuotanto-sosiaali-ja-terveyspalveluissa> 3.7.2019
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Kahdeksan faktaa vanhuspalveluiden tilasta. https://thl.fi/fi/-/8-faktaa-vanhuspalvelujen-tilasta?redirect=https%3A%2F%2Fthl.fi%2Ffi%2Fetusivu%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_tcsSJTqcGI0N%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2-1-3%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2 21.4.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Ikääntyneiden mielenterveys. <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/ikaantyneiden-mielenterveys> 19.8.2019.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019c. Kotihoito ja sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2017. <https://thl.fi/en/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/ikaantyneet/sosiaalihuollon-laitos-ja-asumispalvelut> 29.4.2019.
- Toikko, T., Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y 1.5.2019.
- Valvanne, J., Tuohino, L. 2016. 60+ iloa elämään. Helsinki: Kustantamo S&S.
- Vahvike. Vanhustyön keskusliitto ry. 2019 a. Ympäristö. <https://www.vahvike.fi/fi/muistelu/ymparisto> 17.3.2019.
- Vahvike. Vanhustyön keskusliitto ry. 2019 b. Ryhmän ohjaaminen. <https://www.vahvike.fi/fi/ryhman-ohjaaminen> 20.8.2019.
- Vernerinet.net. 2019. Ikääntymisen määrittely. <https://verneri.net/yleis/ikaantymisen-maarittely> 13.9.2019.
- Vilkkä, H., Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Välkangas, K. 2009. Yhteisöllisyyttä, laatua ja vaihtoehtoja. Ikääntyneiden väli- muotoisen asumisen ratkaisuja Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa. Ympäristöministeriö 13 / 2009. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Välke, R. 2007. Tervetuloa tulevaisuuden hyvinvointitorille. Teoksessa Hiltunen, M., Karjalainen, T., Mannio, L., Pättiniemi, P., Pötry, J., Savolainen, A., Tainio, J., Tirkkonen, T., Välke, R. Hyvinvointiyrittäjän liiketoi- miopas. Helsinki: Tietosanoma Oy, 9-13.

PAREMPI HUOMINEN OY

HOIVAKOTI IKÄIHMISILLE

Hoivakotimme ottaa Sinut vastaan yksilönä varmistaen laadukkaan hoivan ja huolenpidon, sekä voimavarojesi tukemisen ja ylläpitämisen. Hoivakotimme on viihtyisä, turvallinen ja suunniteltu ikäihmisten tarpeet huomioiden.

Kevyesti tuettu palveluasuminen on tarkoitettu Sinulle, joka tulet toimeen itsenäisesti, mutta kaipaat seuraa ja tukea arjen askareisiin. Päivisin paikalla oleva henkilökunta on tuomassa tukea ja turvaa, sekä järjestämässä asukkaille monipuolista viriketoimintaa.

**Kevyesti tuettua
palveluasumista**

**Hoivaa, hoitoa ja
huolenpitoa**

**Samanhenkistä
seuraa,
kodinomainen
ympäristö**

Ota yhteyttä!

**Olemme täällä
sinua varten!**

**PAREMPI HUOMINEN
OY**

Hoivakuja 16
80102 Niittylahti

puh: 050 112 2334

hoiva.koti@nettiosoite.fi

PALVELUMME LYHYESTI

- ❖ Hoivakotimme on pieni ja idyllinen ja yhteisöllisyyteen kannustava asumisyksikkö
  - ❖ Vuokrattavia huoneita on 8 kpl, joista kahteen on mahdollista asuttaa pariskunta
  - ❖ Moniammatillinen henkilökunta on paikalla sinua varten
  - ❖ Jokaiselle tehdään henkilökohtainen hoitosuunnitelma, halutessasi yhteistyössä omaistesi kanssa
  - ❖ Periaatteinamme on asukaslähtöisyys, turvallisuus, toimintakyvyn tukeminen, yksilöllisyyden kunnioittaminen, tasavertaisuus ja välittäminen
-
- ❖ Piha-alueemme tarjoaa hyvät puitteet ulkoiluun ja erilaiseen puuhasteluun sekä oleskeluun, meiltä on myös hyvät kulkuyhteydet kaupunkiin
  - ❖ Toiminnalliset tuokiot suunnitellaan yksilölliset tarpeet huomioiden
  - ❖ Ympäri vuoden vaihtelua arkeen tuovat juhlapyhät, joihin valmistaudutaan yhdessä asukkaiden kanssa
  - ❖ Pirstystä arkeen tuovat yhteiset hetket, kuten ajankohtaisista uutisista keskustelu, muistelutyö, ruuanlaitto ja ruokailu, laulut ja erilaiset pelit ja visat, ulkoilu ja retket

**OTA YHTEYTTÄ JA TAKAA ITSELLESI
PAREMPI HUOMINEN!**

LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Perustiedot yrityshankkeesta

Nimi:

Parempi huomina Oy, vanhusten hoitokoti

Toimiala:

Asumisen palvelut, vanhustenhoito, sosiaaliseen asumiseen liittyvät palvelut

Toiminta-ajatus:

Tarjota ikäihmisille virikkeellinen, toimintakykyä ylläpitävä ja tarpeiden mukaan kehittyvä kodinomainen asuinympäristö

Toiminta-alue:

Joensuun kaupunki ja lähikunnat

Sijaintipaikkakunta:

Niittylahti, Joensuu

Perustiedot perustajista

Nimet:

Jenni Roivas

Erno Esimerkki

Koulutus ja kokemus:

Jenni on koulutukseltaan sosionomi (amk) ja perehtynyt nimenomaan ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseen. Käytännön työkokemusta löytyy ikäihmisten päivätoiminnasta ja palveluyksiköiden virikeohjaajan toimesta.

Ernolla on kokemusta talousjohtamisesta ja yrityshallinnosta.

Taloudelliset resurssit:

Sijoitettavat varat 50 000€

Motiivit:

Halu kehittää ikäihmisten asumispalveluita asiakaslähtöisempään suuntaan.

Halu toimia yrittäjänä ja palveluiden kehittäjänä. Laadukkaille ja asiakaslähtöisille vanhuspalveluille on kysyntää paikkakunnalla.

Kuvaus yrityshankkeesta

<p>Tarve / hyöty asiakkaalle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikäihmiselle tarjotaan mahdollisuus turvalliseen ja virikkeelliseen elämään • Yhteisöllisyys poistaa yksinäisyyttä ja ehkäisee syrjäytymistä • Mielenrauhaa omaisille, jotka eivät pysty huolehtimaan ikäihmisestä 	<p>Imago:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallinen • Viihtyisä • Yhteisöllinen • Asukaslähtöinen • Koti
---	---

<p>Asiakkaat / asiakasryhmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikäihmiset • Kaupunki & kunnat • Omais 	<p>Tuotteet / palvelut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omatoimisille mutta yksinäisille ikäihmisille suunnattua palveluasumista, hoivaa ja huolenpitoa • Tilapäishoitoa tarvitseville
---	--

Tapa toimia

<p>Johtavat arvot: Turvallisuus, inhimillisyys, elämisen arvoinen elämä, hyvä arki</p> <p>Tyypillistä: Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan yksityinen palvelutuottaja</p> <p>Markkinointi: Yhteistyö kaupungin ja kuntien kanssa, mainostaminen paikallisessa lehdessä, internet, esitteet</p> <p>Tuotekehitys: Palvelun kehittäminen ikäihmisen tarpeen mukaan</p> <p>Hinnoittelu/asiakas: Palveluasumisen hinta 76€/vrk, sis. vuorokauden ateriat (18€), huoneen vuokra 450€/kk.</p> <p>Tuotanto ja logistiikka: 1-2 henkilöä / 8h vuoro + yö-varallaolo</p> <p>Talous ja hallinto: Laskutuspalvelu ja tilitoimisto noin 120€/kk ja mainonta noin 180€/kk</p> <p>Johtaminen: Osallistuva johtaja on mukana asumisyksikön työntekijänä. Kannustava ja kehittävä työympäristö</p>
--

Perustettavan yrityksen voimavarat eli resurssit

Fyysiset:	Taloudelliset:	Henkiset:
<ul style="list-style-type: none"> • Omat edulliset ja muokattavissa olevat toimitilat 300m² • Asiakaspaikkoja 8(-10) • Kalusteet yhteiseen oleskelu- ja ruokailutilaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Varat 50 000€ • Velat 0€ 	<ul style="list-style-type: none"> • Omistajilla on kokemusta ja tietotaitoa niin ikäihmisten tarpeista kuin yrityksen johtamisestakin. • Ammattitaitoista henkilökuntaa hoito- ja sosiaalialalta 4 kpl, sis. yrittäjä itse

**PERUSTELUT YRITYKSEN PERUSTAMISELLE JA SUUNNITEL-
LULLE LIIKEIDEALLE:****Markkinapohjaiset perustelut****Yleiset syyt:**

Väestö Suomessa ikääntyy voimakasta tahtia ja tämä tarkoittaa myös lisääntyvää palveluiden tarvetta. Tutkimusten mukaan Pohjois-Karjalasta löytyy Suomen yksinäisimmiksi itsensä tuntevat vanhukset, kun 75 vuotta täyttäneistä jopa joka kuudes tuntee itsensä yksinäiseksi. Erityisesti tämä koskettaa naisia, joista useampi kuin joka viides on yksinäinen. Keskeisiä syitä ikäihmisten yksinäisyyden tunteelle ovat mm. puolison kuolema tai muiden tärkeiden ihmissuhteiden katkeaminen. Omakotitalon huoltaminen käy raskaaksi eikä yksin olo tunnu enää turvalliselta.

Ikäihmiset haluavat omassa taloudessaan panostaa eläkepäiviinsä ja tulotason nousu mahdollistaa myös yksityisten palveluiden ostamisen. Eläkkeelle jääminen voi olla yksinäiselle ihmiselle kova paikka, kun työ ei enää rytmitä elämää eikä tuttuja ihmisiä näe enää päivittäin. Parempi huominen Oy haluaa tarjota asuinympäristön, kodin, jossa on hyvä ja turvallista vanheta. Yhdessä oleminen ja tekeminen kuuluvat olennaisena osana asumisyksikön toimintaan, omaa rauhaa ja tilaa unohtamatta.

Osallistaminen, toimintakyvyn ylläpitäminen, syrjäytymisen ehkäisy, yhdessä tekeminen ja yhteisöllinen toiminta ovat niitä asioita joita Parempi huominen Oy peräänkuuluttaa toiminnassaan.

Tilanne markkina-alueella:

Joensuussa asuu n. 77 000 ihmistä. Vuonna 2017 väestöstä 65–74 vuotiaita oli n. 12 % ja 75+ vuotiaita 8,9 %, eikä ikääntymisen suhteellinen kasvu näytä laskevan. Lukumäärä on siis yhteensä liki 16 000 ikäihmistä.

Kilpailutilanne, kilpailijat:

Joensuu on kaupunkina suuri, joten alan yrityksiäkin toki löytyy. Kilpailijoina ovat sekä kunnalliset että yksityiset hoitopalvelut. Hoitopalveluita tarjoavien yksiköiden koko vaihtelee suuresti. Eniten Joensuusta löytyy Attendon ja Esperin Caren erisuuruisia hoitokoteja:

- Attendo Joen Hoiva
- Attendo Oy Hoitokoti Attendo Aliisa
- Attendo Oy Pihlajakoti
- Attendo Oy Sirkunhovi
- Attendo Piritta Oy / Tervokoti
- Enon Vanhusten Tuki ry, Palvelutalo Kotiranta
- Helmen Hoitajat Oy / Esperin Hoivakoti, Kiihtelysvaaran Helmi
- Helmen Hoitajat Oy / Esperin Hoivakoti, Rantakylän Helmi
- Helmen Hoitajat oy / Esperin Hoivakoti, Helmikartano
- Herran Kansa ry, Hoivakoti Iltarauha
- Tuuliharjun Hoiva Oy, Hoitokoti Tuuletar
- Tuupovaaran vanhusten tuki ry, Palvelukeskus Hopearinne
- Vetrea Terveys Oy, Joensuu Urhokoti

Etunamme on pieni koko, joka mahdollistaa asukkaiden yksilöllisen kohtaamisen ja tukee sosiaalista osallisuutta. Ainakin voidaan olettaa, että turvallinen ympäristö ja sosiaalinen kanssakäyminen vähentävät tarvetta terveyskeskuskäynneille, joiden taustalta löytyy joku muu kuin somaattinen syy, kuten yksinäisyys ja ahdistuneisuus.

Perustajista johtuvat syyt

Jennin kiinnostus vanhustyöhön syntyi sosionomiopintojen aikana ikäosaamiseen liittyneiden kurssien sekä vanhusten kanssa tehtyjen harjoitteluiden myötä. Aika ajoin julkisuuteen nousseet negatiiviset uutiset vanhusten hoidon tilasta sekä oma kokemus ikäihmisten kanssa työskentelystä kannustivat tuomaan omaa osaamista kentälle yrittäjänä.

Ernolla on kokemusta oman pienemmän yrityksen johtamisesta sekä taitoa ja motivaatiota olla mukana perustamassa ja edistämässä myös toista, hieman suurempaa ja vaihtoehtoisella toimialalla toimivaa yritystä.

Perustelut suunnitellulle liikeidealle

Vanhan päiväkodin pohja Niittylahdessa on hyvä, joten muutostyöt vanhusten asumisyksiköksi ovat suhteellisen yksinkertaiset ja edulliset toteuttaa. Tilat ovat hieman syrjässä kaupunkiin nähden, mutta hyvien kulkuyhteyksien päässä, joten hintakin on edullinen 25 000€. Muutostöihin arvioisin menevän 10 000€.

Työvuorojen toimivuuden kannalta kokopäiväisiä työntekijöitä tulisi olla 1-2/vuoro, yövuoroa ei ole, vain varallaolija. Asukkaat saavat hälytysrannekkeet, joista hälytys menee varallaolijan matkapuhelimeen. Itsenäisesti toimeentulevat asukkaat eivät vaadi niin suurta hoitajamitoitusta kuin huonokuntoiset. Ruokailut ja virike-/ kuntouttavatoiminta vaatii toista henkilöä vuoroon.

Yhtiömuodoksi olemme suunnitelleet osakeyhtiötä.

Tuleva liiketoiminta

Hahmotelma Parempi huominen Oy:n tulevaisuuden liiketoimista.

Vuonna 2030 Parempi huominen Oy on vakiinnuttanut paikkansa Joensuussa ja on varteenotettava vaihtoehto yksityisten vanhustalveluiden kentällä. Yritystä pidetään luotettavana ja laadukkaana yhteistyökumppanina ja se on viihtyisä niin asukkaiden kuin omaistenkin mielestä. Parempi huominen Oy on koti johon mielellään tullaan. Hyvä imago takaa sen, että uusien asiakaspaikkojen täyttäminen on helppoa ja nopeaa.

	1. toimintavuosi	v. 2030
Liikevaihto	262 080	327 600
Henkilöstö	4	5
Asukaspaikkoja	8	10
Muuta		

Perustelut:

- Kasvutavoite on maltillinen ja toteutettavissa mahdollisten muutostöiden myötä, joilla saadaan lisää asukaspaikkoja
- Lisähenkilön palkkaaminen tulee ajankohtaiseksi kun asukaspaikkojen määrään suhteutettu tulo ylittää kannattavuusrajan
- Suunnitellun kokoisena toiminta on kannattavaa

Pääoman tarve, rahoitus ja vakuudet

Rahan tarve:	Rahoitus:
+ Investoinnit 35 000€	+ Oma rahoitus 50 000€
+ Käyttöpääoma 7500€	+ Vieras rahoitus --
+ Kustannusylitysvara 7500€	
YHTEENSÄ 50 000€	YHTEENSÄ 50 000€

Kannattavan toiminnan edellytykset**1. Myyntikatetarve**

Omistajaosakkaan ja henkilökunnan (3kpl) palkat sivukuluineen tulevat vuosittain olemaan n.168 000€.

Kesälomasijaisen palkkakulut vuodessa ovat noin 4 000€.

Hallinnolliset kulut ja mainonta ovat noin 3 500€/vuosi.

Muut kulut 1000€/vuosi.

Myyntikatetarve on yhteensä noin 176 500€/vuosi.

2. Myynti- ja myyntikatebudjetit

Laskutus/asiakaspaiikka/vuosi: 76€/vrk (sis. ateriat 18€) + vuokra 450€/kk = 32 760€

Myyntikatetarve noin 176 500€/vuosi

Voittotavoite 85 500€/vuosi

Myyntikatetavoite/vuosi on 262 080€

3. Tulosbudjetti

MENOT YHT. 176 500€/vuosi

KK-Veloitus 2730€/kk/asukas x 8kpl = 262 080€/vuosi

TULOT YHT. 262 080€/vuosi

TULOS / VUOSI +85 580€/vuosi

SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ammattitaito ja kokemus • Edulliset ja toimivat tilat sopivalla sijainnilla • Itsenäisesti toimeentulevat ikäihmiset eivät vaadi niin suurta henkilökuntaa 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toisen osakkaan kokemattomuus yrittäjyydestä, toisen kokemattomuus vanhustyöstä • Emme ehkä pystykään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyvän väestön myötä kysyntä on kasvussa • Ihmisillä on halua ja mahdollisuuksia panostaa omaan hyvinvointiinsa • Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen (Sote) 	<p>Uhkatekijät</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kilpailu kiristyy uusien toimijoiden myötä • Oma jaksaminen, jonka myötä palvelun laatu heikkenee • Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen (Sote)

Yhteenveto ja johtopäätökset

Olemme perustamassa ikäihmisille suunnattua asumisyksikköä Joensuun Niitylahteen.

Hankkeen onnistumista puoltavat mielestämme seuraavat seikat:

- Väestön ikääntymisen myötä kasvanut kysyntä
- Pieni asumisyksikkö antaa paremmat mahdollisuudet toteuttaa yksilöllistä ja kohdennettua, toimintakykyä ylläpitävää toimintaa
- Osakkaiden yhdistetyt vahvuudet, eli ammatillinen osaaminen vanhustyössä sekä tieto ja kokemus yrittäjyydestä
- Toimintaan on löydetty toimivat ja edulliset tilat

Hankkeen onnistumisen uhkana voi olla uudet kilpailijat, mutta toisaalla samaan aikaan palveluja tarvitsevan ihmisryhmän määrä kasvaa. Toiminnan on tarkoitus kehittyä asukkaiden tarpeen mukaan, joten siinä suhteessa esimerkiksi alkujaan liian huonokuntoinen asukas saattaa yllättää.